

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů

Katedra agroekologie a rostlinné produkce

**Fakulta agrobiologie,
potravinových a přírodních zdrojů**

**Dotace jako nezbytná finanční podpora podnikání
v zemědělství nebo nástroj pokrývající trh s komoditami**

Bakalářská práce

Josef Zelina

Zemědělství a rozvoj venkova

Ing. Jaroslav Tomášek, Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Dotace jako nezbytná finanční podpora podnikání v zemědělství nebo nástroj pokrývající trh s komoditami" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 21.4.2023

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval panu Ing. Jaroslavu Tomáškoví, Ph.D. za jeho shovívavost, trpělivost a cenné rady při zpracování této bakalářské práce.

Dotace jako nezbytná finanční podpora podnikání v zemědělství nebo nástroj pokřivující trh s komoditami

Souhrn

Tato bakalářská práce se zabývá vlivem zemědělských dotací na agrární sektor České republiky. Práce byla vytvořena jako kombinace literární rešerše a praktické části. Literární rešerše se zabývala zejména problematikou dotačních programů a institucemi, jež je spravují, dále se práce zabývala historií Společné zemědělské politiky a podnikání v zemědělském sektoru. Pro doplnění kontextu byly rozebrány také dotační programy Přímých plateb a Program rozvoje venkova, které byly doplněny i o Národní dotace. Práce se také zaměřila na problematiku generační obnovy agrárního sektoru a na vize a plány Společné zemědělské politiky do budoucna.

V praktické části se pomocí dotazníkového šetření sesbírala data ohledně nezbytnosti zemědělských dotací v České republice, vzdělanost vedoucích i řadových pracovníků v zemědělských podnicích a také celkové vnímání Společné zemědělské politiky a její snahy o generační obnovu agrárního sektoru. Respondenti byli studenti magisterského programu na České zemědělské univerzitě, kteří ale zároveň při studiu pracují v zemědělském podniku.

Z dotazníkového šetření vyplynulo několik rozdílných názorů na problematiku dotací. Skoro třetina respondentů považovala dotace za pozitivní součást zemědělského podniku a jejich využívání berou jako příjemné zjednodušení finančního hospodaření. Mnoho respondentů ale dotace kritizovalo především kvůli náročné administrativě a nastínili problém využívání většiny dotací malým počtem velkých podniků na úkor těch malých. Většina podniků ale dotace v minulosti využila a převážně to byl dotační program Přímých plateb. Na základě výsledků také vyplynulo, že téměř polovina podniků by byla bez dotací v červených číslech. Respondenti také uvedli, že téměř nikdo nechce založit vlastní zemědělský podnik, což pro generační obnovu agrárního sektoru je velmi znepokojující zpráva. Budoucnost a cíle Společné zemědělské politiky vnímá většina respondentů neutrálně.

Na základě výsledků dotazníkového šetření je systém dotací v našem státě velmi kontroverzním tématem a zemědělci na něj nemají jednotný pohled. Pro zlepšení ekonomické situace zemědělců a kvality životního prostředí bude nutné se zaměřit na efektivní pomoc podnikům, které ji skutečně potřebují. Zároveň je potřeba se zaměřit na motivování mladých lidí pro práci v zemědělství a co nejvíce zvýšit snahu o jejich podporu v prvních letech podnikání.

Klíčová slova: Dotace, Podnikání v zemědělství, Společná zemědělská politika, Přímé platby (PP), Program rozvoje venkova (PRV)

Subsidies as a necessary financial support for business in agriculture or a tool distorting the commodity market

Summary

This bachelor thesis deals with the impact of agricultural subsidies on the agrarian sector of the Czech Republic. The thesis was created as a combination of a literature search and a practical part. The literature search dealt mainly with the issue of subsidy programmes and the institutions that administer them, the thesis also dealt with the history of the Common Agricultural Policy and entrepreneurship in the agricultural sector. The subsidy programmes Direct Payments and the Rural Development Programme were also analysed, with the addition of National Subsidies to complete the context. The thesis also focused on the issue of generational renewal in the agricultural sector and the visions and plans of the Common Agricultural Policy for the future.

In the practical part, a questionnaire survey was used to collect data on the necessity of agricultural subsidies in the Czech Republic, the educational background of farm managers and farm workers, as well as the overall perception of the Common Agricultural Policy and its efforts towards the generational renewal of the agricultural sector. The respondents were students of the Master's programme at the Czech University of Life Sciences, but who also work in farm while studying.

The questionnaire survey revealed several different opinions on the issue of subsidies. Almost one third of the respondents considered subsidies as a positive part of the farm and their use as a pleasant simplification of financial management. However, many respondents criticised subsidies mainly because of the hard administration and raised the problem of the use of most subsidies by a small number of large companies at the expense of small ones. However, the most of farms had used subsidies in the past and it was mostly the Direct Payments subsidy programme. The results also indicated that almost half of the businesses would be in the red numbers without subsidies. Respondents also indicated that almost no one wants to start their own farm, which is very worrying news for the generational renewal of the agrarian sector. The future and goals of the Common Agricultural Policy are viewed neutrally by most respondents.

Based on the results of the questionnaire survey, the subsidy system in our country is a very controversial topic and farmers do not have a common view on it. To improve the economic situation of farmers and the quality of the environment, it will be necessary to focus on effective assistance to farms that really need it. Simultaneously, it is necessary to focus on motivating young people to work in agriculture and to maximise efforts to support them in their first years of business.

Keywords: Subsidies, Entrepreneurship in agriculture, Common Agricultural Policy, Direct Payments (DP), Rural Development Program (RDP)

Obsah

1	Úvod	1
2	Cíl práce	2
3	Literární rešerše	3
3.1	Definice pojmů a institucí	3
3.1.1	Dotace	3
3.1.2	Státní zemědělský intervenční fond (SZIF)	4
3.1.3	Ministerstvo zemědělství	5
3.2	Podnikání v zemědělství	6
3.2.1	Kdo to je podnikatel?	6
3.2.2	Formy podnikání	7
3.2.2.1	Osoba samostatně výdělečně činná (OSVČ)	7
3.2.2.2	Veřejná obchodní společnost (v.o.s.)	7
3.2.2.3	Komanditní společnost (k.s.)	7
3.2.2.4	Společnost s ručením omezeným (s.r.o.)	7
3.2.2.5	Akciová společnost (a.s.)	7
3.2.2.6	Družstvo	8
3.2.3	Proč podnikat v zemědělství?	8
3.3	Společná zemědělská politika	9
3.3.1	Definice a význam SZP	9
3.3.2	SZP do konce 80. let	9
3.3.3	McSharryho reforma	10
3.3.4	Agenda 2000	11
3.3.5	Fischlerova reforma neboli Mid-term review	11
3.3.6	SZP od roku 2008	12
3.3.7	SZP 2014–2020	12
3.3.8	SZP 2023-2027 (aktuální)	13
3.4	Současné způsoby evidence půdy v ČR ve vztahu k podnikání v zemědělství	14
3.4.1	LPIS	14
3.4.2	Evidence půdy	14
3.4.3	Katastr nemovitostí	15
3.5	Rozbor dotačních titulů – Přímé platby	16
3.5.1	Jednotná platba na plochu (SAPS)	16
3.5.2	Platba pro mladé zemědělce	17
3.5.3	Platba pro zemědělce dodržující zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí (greening)	17

3.5.3.1	Diverzifikace plodin	17
3.5.3.2	Zachování poměru trvalých travních porostů	18
3.5.3.3	Vyhrazení plochy využívané v ekologickém zájmu.....	18
3.5.4	Dobrovolná podpora vázaná na produkci (VCS)	18
3.5.4.1	Brambory určené pro výrobu škrobu	18
3.5.4.2	Konzumní brambory.....	19
3.5.4.3	Chmel	19
3.5.4.4	Ovocné druhy s vysokou a velmi vysokou pracností.....	19
3.5.4.5	Zeleninové druhy s vysokou pracností a velmi vysokou pracností	20
3.5.4.6	Cukrová řepa	20
3.5.4.7	Bílkovinné plodiny	20
3.5.4.8	Tele masného typu.....	21
3.5.4.9	Bahnice a kozy.....	21
3.5.4.10	Krávy chované v systému chovu s tržní produkcí mléka	21
3.6	Program rozvoje venkova	22
3.7	Národní dotace	23
4	Metodika	25
4.1	Vyhodnocení dotazníkového průzkumu se zaměřením na nezbytnost dotací u konkrétních zemědělských podniků v České republice.....	25
5	Výsledky	26
5.1	Vyhodnocení dotazníkového průzkumu se zaměřením na nezbytnost dotací u konkrétních zemědělských podniků v České republice.....	26
6	Diskuse	39
7	Závěr	41
8	Literatura.....	42
9	Seznam použitých grafů.....	48

1 Úvod

Když se řekne slovo dotace, většina lidí v České republice si podle mě vybaví nějakou nekalou praktiku nebo něco šedého. Pravděpodobně za to může naše historie a to, že slovo dotace je často skloňováno v médiích ve spojitosti s něčím negativním. Je známo několik velmi sledovaných kauz, jak někdo dotace zneužil, jak je za to trestně stíhán, jak se pokusil někoho obejít, využít apod. Přitom jsou ale dotace jedním ze základních pilířů celého trhu a setkává se s nimi každý z nás, prakticky každý den. Dotace jsou v podstatě v každém hospodářském odvětví, většina lidí by ale asi na otázku, jakou dotací znají, odpověděli, že znají právě ty zemědělské.

Zemědělské dotace řídí nyní převážně Evropská Unie, jejíž jsme součástí od roku 2004 a snaží se nastolit nějaký celistvý systém, který ale z logiky věci nemůže vyhovovat všem státům. Před rokem 2004, potažmo rokem 1989, jsme měli dotace převážně na republikové úrovni a Československo si řešilo jen svoje území, což nás na nějakých 40 let oddělilo od celé Evropy. Zároveň v té době ale bylo zemědělství naší republiky na nejvyšší úrovni, ať už kvalitou potravin, množstvím družstev či zaměstnanců v zemědělském sektoru. Byli jsme tehdy zemědělsky plně soběstační, což se bohužel o současné situaci říci nedá. Evropská Unie se snaží, aby mohla dotacemi pomoci rozvoji českého zemědělství, i tak ale panuje mezi zemědělci na dotace velmi odlišný názor.

Ať na dotace máte jakýkoliv názor, je neoddiskutovatelným faktem, že napomáhají zemědělci ke stabilitě a zvyšují jistotu výdělku. Zda jsou příliš velkorysé a někdo je pouze využívá ve svůj vlastní prospěch, a ne ve prospěch společnosti, je otázka, na kterou nelze dle mého názoru všeobecně odpovědět. Pravda bude, jako to většinou bývá, někde uprostřed.

Za významný problém u dotací považuji také skutečnost, že lidé nevnímají dotace jako něco transparentního, přitom pravidla a kontrolní orgány mají pravomoci dostatečné. Zároveň je třeba zmínit určitou nevzdělanost v dané problematice, jelikož spoustu lidí považuje dotaci za něco nedosažitelného. Nechápu, že třeba i oni by mohli velmi jednoduše o dotaci požádat, že na ní mají nárok, že to nepodléhá nějakému dlouholetému byrokratickému procesu atd. Kdyby byla v této problematice větší edukace a třeba lepší interpretace informací, nemuselo by být slovo dotace ověněno oním negativním tajemnem a předsudky.

2 Cíl práce

Práce byla vytvořena jako kombinace literární rešerše a praktické části. Cílem literární rešerše bylo získat a sjednotit informace o problematice dotací a zjistit konkrétní dotační programy v České republice. Zároveň se zaměřit na historii i budoucnost Společné zemědělské politiky a zjistit něco o institucích, které dotace vydávají. Dalším cílem bylo se zamyslet nad prací v zemědělství očima mladého zemědělce a uvést klady a zápory tohoto specifického podnikání. Práce se také snažila objasnit, jak takový typ zemědělců vnímá stát, co dělá pro jejich podporu a jak se snaží motivovat mladé lidi k práci v zemědělství. V praktické části bylo cílem zjistit nezbytnost zemědělských dotací u konkrétních zemědělských podniků a všeobecně objasnit, co vede mladé lidi k práci v zemědělství. Dalším cílem praktické části bylo zjistit informace o dostupnosti dotací a jejich využívání napříč zemědělskými podniky. Výzkum proběhl na základě dotazníkového šetření.

3 Literární rešerše

3.1 Definice pojmů a institucí

3.1.1 Dotace

Dotací se rozumí peněžní prostředky státního rozpočtu, státních finančních aktiv nebo Národního fondu poskytnuté právnickým nebo fyzickým osobám na stanovený účel a za podmínek uvedených v rozhodnutí o poskytnutí dotace vydané poskytovatelem příjemci dotace ve smyslu zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně souvisejících zákonů, a dále též peněžní prostředky z rozpočtu územních samosprávných celků poskytnuté právnickým nebo fyzickým osobám na stanovený účel a za podmínek uvedených ve smlouvě o poskytnutí dotace vydané poskytovatelem příjemci dotace ve smyslu zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Jedná se o nenávratnou formu podpory (dotaceu.cz 2023).

Charakteristickým rysem pro získání dotace je prokázání jejího účelu a splnění řádných podmínek, zároveň je ale třeba se správně rozhodnout o jakou konkrétní dotaci požádat a jakou konkrétní instituci k tomu využít (Kabourková & Stuchlý 2019). Instituce se dělí na národní či evropské. Žadatel dotace musí splnit podmínku zápisu do evidence zemědělských podnikatelů. Zároveň musí splnit podmínku definice aktivního zemědělce a poté musí projít kontrolou podmíněnosti neboli Cross Compliance. Na závěr musí být jeho parcela, na kterou žádá dotaci, správně zaevidovaná v LPIS. Příjemce dotace musí být připraven doložit finanční účetnictví daných dotací. Pakliže by při kontrole byla prokázána nějaká nesrovnalost nebo by příjemce dotace nevyčerpal finanční prostředky v plné výši, bylo by možné ze strany plátce požádat o vrácení finančních prostředků nebo může dojít k obvinění z podvodu (Damohorský et al. 2021).

Z národních zdrojů podporuje Česká republika prostřednictvím řady cílených programů široké spektrum potřebných a důležitých aktivit. Tyto dotační programy slouží k udržování výrobního potenciálu zemědělství a jeho podílu na rozvoji venkovského prostoru. Programy jsou zaměřeny také do řady dalších oblastí jako je potravinářství, vzdělávací činnost v zemědělství, podpora nestátním neziskovým organizacím, údržba a obnova kulturního dědictví venkova, udržování stability a soběstačnosti v oblasti genových zdrojů a rezerv a v neposlední řadě i na oblast vodního hospodářství a vodohospodářské infrastruktury (eagri.cz 2023).

Navzdory mnoha online webům, které ČR nabízí svým občanům, výsledky průzkumu Eurobarometr ukazují, že transparentnost v České republice je vnímána jako nedostatečná. 61 % dotázaných si myslí, že je těžké najít informace o firmách, které státní podporu poslední rok obdržely (European Commission 2017).

3.1.2 Státní zemědělský intervenční fond (SZIF)

Státní zemědělský intervenční fond je právnickou osobou se sídlem v Praze a jeho činnost se řídí zákonem o Státním zemědělském intervenčním fondu č. 256/2000 Sb., v platném znění a prováděcími právními předpisy ve formě nařízení vlády (szif.cz 2013).

SZIF je česká státní instituce, kterou řídí Ministerstvo zemědělství a která zprostředkovává finanční podporu z Evropské unie a národních zdrojů a zároveň je kontrolním orgánem dotací. Instituce byla založena 1. ledna 1993 a jejím současným generálním ředitelem je Petr Dlouhý. Instituce má centrální pracoviště v Praze v ulici ve Smečkách, dále má sedm regionálních odborů a přes šedesát okresních pracovišť. V současné době má zhruba 1300 zaměstnanců. Pro SZIF je vytvořen portál zvaný Portál Farmáře, který je primárně určen pro přípravu žádosti o dotace, popřípadě v něm lze sledovat celý průběh administrace. Portál Farmáře je vytvořený také pro Ministerstvo zemědělství České republiky a je v některých věcech propojený právě se SZIF (Damohorský et al. 2021).

Specifická je pro agenturu právě struktura celorepublikové sítě, která umožňuje kontakt se zemědělci. V současné době administruje režimy podpor 1. a 2. pilíře Společné zemědělské politiky a je zprostředkovatelem finanční podpory z Evropské unie a národních zdrojů. Dotace z EU jsou v rámci Společné zemědělské politiky poskytovány z Evropského zemědělského záručního fondu (EAGF) a Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD) a v rámci Společné rybářské politiky z Evropského námořního a rybářského fondu (ENRF). Program rozvoje venkova (PRV), který čerpá finanční prostředky z EAFRD, nahradil Horizontální plán rozvoje venkova (HRDP) a Operační program rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (OP RVMZ) (szif.cz 2013).

Pilířem poskytovaných finančních podpor jsou přímé platby, které jsou vyplácené zjednodušeným systémem neboli na hektar plochy, kterou zemědělec obhospodařuje (Jelínek et al. 2010). Velké možnosti pro zemědělství představuje Program rozvoje venkova (PRV), který byl spuštěn v roce 2007. Stejně nezanedbatelnou finanční pomocí jsou pak rovněž tržní opatření Společné organizace trhu, které řeší výkyvy poptávky a nabídky na trhu a zabezpečují zemědělským podnikatelům větší jistotu a lepší stabilitu v podnikání (szif.cz 2013).

3.1.3 Ministerstvo zemědělství

Ministerstvo zemědělství je podle zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR, ústředním orgánem státní správy pro zemědělství, vodní hospodářství, potravinářský průmysl a pro správu lesů, myslivosti a rybářství, mimo území národních parků. V každé oblasti jsou určité výjimky, které do kompetence ministerstva zemědělství nepatří jako například: ochrana přirozené akumulace vod, ochrana vodních zdrojů a ochrana jakosti vod (eagri.cz 2023).

Ministerstvo zemědělství je také ústředním orgánem státní správy ve věcech komoditních burz, které organizují obchody se zbožím pocházejícím ze zemědělské a lesnické výroby, včetně výrobků vzniklých jeho zpracováním. Dále je ústředním orgánem státní správy ve věcech veterinární péče, rostlinolékařské péče, péče o potraviny, péče o ochranu zvířat proti týrání a pro ochranu práv k novým odrudám rostlin a plemenům zvířat (eagri.cz 2023).

Ministerstvo zemědělství řídí Státní zemědělskou a potravinářskou inspekci, Státní veterinární správu České republiky, Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, Českou plemenářskou inspekci, Státní pozemkový úřad a Ústav pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv. Za účelem komunikace se zemědělskou veřejností a poskytování služeb zemědělcům disponuje ministerstvo zemědělství sedmi regionálními odbory SZIF. Ministerstvo zemědělství ve spolupráci se Státním zemědělským intervenčním fondem provádí opatření společných organizací trhů Evropské unie, přímé platby, národní doplňkové platby k přímým podporám, programy strukturální podpory a programy rozvoje venkova. Ministerstvo zemědělství úzce spolupracuje s resortními výzkumnými ústavami, nevládními agrárními organizacemi, jednotlivými profesními i zájmovými svazy, spolky a společnostmi (eagri.cz 2023).

Úkolem ministerstva není řídit či plánovat zemědělskou, lesnickou nebo potravinářskou výrobu, ale vymezit příslušnými právními předpisy mantinely, v nichž se mohou naši podnikatelé pohybovat. Ministerstvo zemědělství přitom vychází z vládní zemědělské politiky, z programového prohlášení vlády a ze Společné zemědělské politiky Evropské unie. Jeho cílem je podpora "Evropského modelu zemědělství" s důrazem na rozvoj multifunkčního zemědělství, zaměřeného jednak na zemědělskou produkci, ale i na zajišťování služeb údržby a tvorby krajiny, na další environmentální služby a na nezemědělské činnosti. Stále většího významu nabývá hlubší propojení zemědělství s obnovou a rozvojem venkova (eagri.cz 2023).

3.2 Podnikání v zemědělství

3.2.1 Kdo to je podnikatel?

Podnikatel je v České republice definován v § 420 a 421 občanského zákoníku. Za podnikatele se považuje fyzická nebo právnická osoba, tuzemská i zahraniční, která na svůj vlastní účet, vlastním jménem a odpovědnost samostatně vykonává výdělečnou činnost živnostenským nebo podobným způsobem, a to se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku (Stiglitz 1997). Pro podnikání je nutné mít živnostenský list, který vám vystaví živnostenský úřad. Pro jeho získání je třeba mít plnou svéprávnost, věk nad 18 let a způsobilost k právním úkonům a čistý trestní rejstřík. Pokud chcete podnikat ve specializovaném oboru, musíte v rámci žádosti prokázat vzdělání v daném oboru či odbornou kvalifikaci. Právnické osoby se poté zapisují do obchodního rejstříku, po splnění všech nutných kritérií (Srpková et al. 2010).

3.2.2 Formy podnikání

3.2.2.1 Osoba samostatně výdělečně činná (OSVČ)

Podnikat můžete jako osoba výdělečně činná – OSVČ. Tento způsob je ze všech administrativně nejjednodušší a stačí vám pouze živnostenský list. Ten se ale váže pouze ke konkrétní osobě. Majetek společnost firmy navíc není nijak oddělen od toho vašeho, za dluhy tak také ručíte svým majetkem (Salachová 2012).

3.2.2.2 Veřejná obchodní společnost (v.o.s.)

Společnost zakládají minimálně dvě osoby, které za dluhy ručí celým svým majetkem a společně se podílejí na řízení podniku. Právě ručení majetkem je největší nevýhodou v. o. s., protože v případě podnikatelského neúspěchu můžete přijít velmi snadno o všechno. Tato forma podnikání je proto vhodná například pro menší nebo rodinné firmy (Pavlaček et al. 2017).

3.2.2.3 Komanditní společnost (k.s.)

Tato forma podnikání se v České republice vyskytuje pouze zřídka. Minimální počet společníků jsou dva – komplementář ručící za dluhy společnosti neomezeně + komandista ručící za dluhy omezeně (Novák et al. 2007).

3.2.2.4 Společnost s ručením omezeným (s.r.o.)

Nejčastěji využívaná forma podnikání, a to především díky své jednoduché struktuře a finanční nenáročnosti. Pro založení s. r. o. totiž stačí vklad pouze jedné koruny na společníka. Ručení za závazky společnosti je omezené neboli společníci za ně ručí pouze do výše nesplaceného vkladu (Holman 2005).

3.2.2.5 Akciová společnost (a.s.)

Složitější právní forma, která je vhodná především pro větší firmy, a jejíž základní kapitál je tvořen cennými papíry (akciemi) držený vlastníky (akcionáři). Pro založení a. s. je třeba výrazně vyšší kapitál – minimálně 2 000 000,- Kč. Akcionáři nijak neručí za dluhy a správním orgánem je správní rada společnosti (Fuchs 2003).

3.2.2.6 Družstvo

Na rozdíl od obchodních společností se k založení družstva nevyžaduje sepsání společenské smlouvy. Družstvo se zakládá konáním ustavující schůze, která přijme smlouvy, zvolí členy orgánů družstva (představenstvo a kontrolní komisi), schválí způsob splnění základního vkladu, případně i vstupního vkladu. Zájemci o založení družstva písemně pověří fyzickou osobu neboli svolatele k vypracování návrhu stanov. Každá osoba, která je oprávněna se zúčastnit ustavující schůze, má na této schůzi jeden hlas. Zákon stanoví, že o stanovách se hlasuje vždy veřejně. Po schválení stanov se schvaluje seznam zakladatelů. Stanovy mohou určit, že podmínkou členství v družstvu je pracovní poměr člena k družstvu. Členství v družstvu pak vzniká dnem vzniku pracovního poměru a končí dnem zániku pracovního poměru. Stanovy mohou také určit, že členství nezaniká zánikem pracovního poměru. V zemědělství velmi běžně využívaná forma podnikání (Salachová 2012).

3.2.3 Proč podnikat v zemědělství?

Řada mladých lidí si v dnešní době pohrává s myšlenkou odejít z hightech světa na venkov a žít v souladu s přírodou či najít smysl života v činnostech, které jim způsob života ve velkoměstě dát nemůže. Ve společnosti je tohle téma velmi skloňované a napříč skupinami mladých lidí je útěk z velkoměsta velmi horkým tématem. Všude je kladen důraz na work-life balance, snaha zmírnit pracovní stres na minimum, snažit se najít správné hodnoty, které sdíleli naši prapředkové. Speciálně krajská města se s tímto stylem života už dávno mýjí a spousta mladých lidí se pokouší vracet ke klidnému stylu venkovského života, což zemědělství, aspoň na první pohled, zcela nabízí. Tyto trendy však jen velmi volně souvisí s rozhodnutím stát se podnikatelem v zemědělství a touto činností živit sebe, svoji rodinu a případně ještě další zaměstnance. Pokud se pustíte do zemědělské činnosti na základě romantických představ o poklidném, zdravém, skromném a přírodě blízkém způsobu života, velmi brzy přijde vystrízlivění. Navíc v sobě musíte mít i dostatečné podnikatelské schopnosti. Správný management nejvíce rozhoduje o prosperitě podniku (Landers 2000). Každý dílčí neúspěch budete považovat za fatální prohru a kvalita života se velmi rychle změní, ale ne k dobrému. Pokud chci, mám pro to pevný důvod a jasná očekávání, budu samozřejmě podnikat s tím, že se dobrovolně vzdávám určitého standardu pohodlí. Přijímám v podstatě neomezenou pracovní dobu, vzdávám se volných víkendů, pravděpodobně i romantických dovolených uprostřed léta a budu mít pravděpodobně ztížený přístup k základním zdravotnickým, vzdělávacím a v neposlední řadě i kulturním službám. Beru na sebe závazek odpovědnosti za lidi, zvířata i půdu, stávám se závislým na rozmarech počasí a byrokratického aparátu. Pokud ale opravdu chcete, toto všechno přijmete jako nezbytnou a přirozenou součást svého rozhodnutí. A možná i jako výzvu, po níž se může dostavit úspěch v podobě radosti, hrdosti nebo zadostiučinění, že jste se dokázali stát součástí jakéhosi obrodného procesu, v němž by venkov zase měl být atraktivním místem pro dlouhodobé bydlení a život. Stanete se nedílnou součástí přírody a obnovy životního prostředí, které v dnešní době, a především v budoucnosti naší planety, hraje zásadní roli. Symbiózu a vnitřní klid, kterou jako úspěšný zemědělec najdete, pak můžete přenést do jakéhokoliv odvětví vašeho života a může vám přinést štěstí do celého života, což dnešní uspěchané a stresové prostředí nikoliv.

3.3 Společná zemědělská politika

3.3.1 Definice a význam SZP

Společná zemědělská politika (známá též pod zkratkou CAP – Common Agricultural Policy) je nejstarší politikou Evropských společenství. Římská smlouva z roku 1957 stanovila pro zemědělství několik základních cílů, které byly potvrzeny i Lisabonskou smlouvou. Motivací k SZP bylo i to, že státy Evropy si velmi dobře pamatovaly potravinovou krizi, kterou způsobila 2. světová válka (Harvey 2015). Na společné zemědělské politice se podílí každý členský stát, který patří do Evropské Unie. Nejenže je SZP nejstarší politikou Evropského společenství, ale zároveň má jednu z nevlivnějších pozic (Pe'er et al. 2019). SZP navíc ovlivňuje nejenom Evropskou Unii, ale i celý globální trh (Wąs et al. 2018).

Konkrétně jde o tyto cíle:

- zvýšení produktivity zemědělství pomocí technického rozvoje a optimálního využití výrobních faktorů, zejména pracovní síly,
- zajištění spravedlivé životní úrovně zemědělského obyvatelstva zejména zvyšováním individuálních výdělků zemědělců,
- stabilizace trhů,
- pravidelné zásobování zemědělskými výrobky,
- zajištění přiměřené ceny pro spotřebitele (eagri.cz 2023).

3.3.2 SZP do konce 80. let

Dohoda z ledna 1962 upřesnila, jak bude společná zemědělská politika v praxi fungovat. Byl zaručen volný pohyb zboží i pro zemědělské komodity. Pro každou skupinu výrobků se počítalo s vytvořením společné organizace trhu, která byla založena na systému garantovaných cen. Rada měla každoročně stanovit orientační cenu. Ta určovala ideální cenovou úroveň na trhu. V případě zhroutení trhu poskytovalo společenství zemědělcům cenovou záruku. Pokud by se ceny na trhu dostaly pod stanovenou intervenční cenu, otevíraly se před zemědělci lákavé možnosti intervenčních skladů, které měly povinnost výrobky za tuto cenu odkoupit. K cenové záruce tak přibyla i neomezená odbytová záruka. Kombinace obou záruk eliminovaly rizika na trhu a zaručovaly zemědělcům pohodlná odbytíště. Vysoké ceny oproti světovým trhům měly zemědělcům zaručit dostatečné příjmy a poskytnout zdroje pro investice cílené na zvyšování produktivity. Ty zpětně podporovala i stabilita na trhu, zaručující bezpečnou návratnost vložených prostředků. V roce 1967 měly být vytvořeny společné organizace trhu s obilninami, vepřovým masem, vejci, drůbeží a olejinami. O rok později se předpokládal vznik organizací trhu s mlékem a hovězím masem. Ve všech zemích měla platit stejná pravidla: to byl princip jednoty trhu. Ceny byly určovány na úrovni Společenství a platily ve všech zemích stejně. Problémem, který jednotu cen znesnadňoval, byly kursové pohyby měn mezi sebou. Bylo proto třeba přijmout opatření známá jako zemědělská měnová vyrovnání (businessinfo.cz 2009).

Ve vztahu k třetím zemím byl zaveden princip komunitární preference. Jelikož se většina zemědělských výrobků prodává na světových trzích za nižší ceny, byly na jejich dovoz uvaleny klouzavé dávky. Ty dorovnávají jejich cenu na úroveň orientačních cen a umožňují tak udržet úroveň cen ve společenství na podstatně vyšší úrovni než na světových trzích. Aby bylo možné zajistit vývoz svých vlastních produktů, poskytuje společenství vývozcům vyrovnávací dávky při vývozu. Tyto subvence umožňují srazit jejich cenu na světovou úroveň. V oblasti financování bylo přijato pravidlo finanční solidarity. Rada Evropského hospodářského společenství založila Evropský orientační a záruční zemědělský fond. Úkolem jeho záruční sekce, která polykala největší část rozpočtu, bylo vyplácení vývozních dávek a financování výkupu zboží do intervenčních skladů. Kromě toho má fond ještě orientační sekci, jejímž cílem je podporovat strukturální reformy evropského zemědělství. Do 30. června 1965 finanční prostředky fondu pocházely z národních příspěvků. Po tomto datu mělo být rozhodnuto o zavedení vlastních zdrojů Společenství (businessinfo.cz 2009).

Snahou státu by mělo být otevřít trh konkurenci a k tomu přispěly další dvě vlny rozšiřování společenství v 70. a 80. letech (Samuelson & Nordhaus 2007). S tím souhlasí i Anderson et al. (2006), kteří ve své práci potvrzují velký rozmach mezinárodního obchodu napříč všemi odvětvími včetně zemědělství.

3.3.3 McSharryho reforma

Koncem osmdesátých let bylo jasné, že SZP je nutné reformovat. Opatření byla zastaralá a také z důvodu probíhajících rozhovorů o liberalizaci světového obchodu v rámci Uruguayského kola vyjednávání s WTO v letech 1986 až 1994 (Daugbjerg 2009).

Reforma přijatá v roce 1992 přišla s kompromisem mezi závazkem snížení cenových dotací a nutností udržet přiměřené příjmy zemědělců. Nový mechanismus omezil dotace vázané na velikost výroby, a naopak posílil význam dotací a podpor, které se týkaly přímo výrobních faktorů, a tak nezávisle na objemu produkce směřovaly rovnou k výrobci (eagri.cz 2023).

U obilovin byla zavedena nutnost nechat část obhospodařované půdy ladem, aby jim mohla být vyplácena dotační podpora. Jedná se tedy o první známky šetrného hospodaření v rámci jednotlivých produkčních podniků (Sarker & Jayasinghe 2007).

Reforma zásadně ovlivnila dva sektory – pěstování obilnin a produkci hovězího masa. Jednalo se o oblasti, kde byly náklady SZP nejvyšší a situace si žádala výraznou změnu. Reforma tak dala vzniknout novému druhu podpory, která se zaměřovala především na konkurenceschopnost a vznikl tzv. 1. pilíř SZP neboli přímé platby (Marković et al. 2012).

3.3.4 Agenda 2000

Akční program Agenda 2000 rozšiřuje využití principů z McSharryho reformy, ale už můžeme zaznamenat první významný zájem o systematický rozvoj venkovských oblastí. Tedy jak z pohledu pracovních příležitostí, tak kultivace krajiny a celkové snahy o rozvoj venkova. Což dalo možnost vytvoření tzv. druhého pilíře SZP. Důraz byl kladen zároveň, jako u prvního pilíře, na vyšší konkurenceschopnost zemědělských výrobků na domácích i světových trzích (Simonović & Momirović 2014). Materiál, který nesl název – Agenda 2000 Za silnější a širší Evropu, představila komise v roce 1997 (Hine et al. 2016).

3.3.5 Fischlerova reforma neboli Mid-term review

Cílem reformy v roce 2003 bylo zvýšení konkurenční schopnosti zemědělství uvnitř i mimo Evropskou Unii. Zároveň proběhl přechod z podpor poskytovaných na výrobek na podpory poskytované konkrétnímu farmáři. Dalším cílem bylo zaměření se na ochranu životního prostředí, jakost a bezpečnost potravin a welfare zvířat. Dotace před rokem 2003 měly negativní vliv na produkci většiny států Evropy (Rizov et al. 2016).

Reforma se zaměřila na tyto okruhy:

- Odstranění vazby na produkci (decoupling) - odstranění vazby podpor na zemědělskou produkci zavedením jednotné platby na farmu, což v praxi znamená, že zemědělský výrobce získává jednu platbu namísto několika plateb.
- Respektování standardů na úrovni farmy (cross – compliance) – základem jsou definované zákonné požadavky na hospodaření (veřejné zdraví, zdraví zvířat a rostlin, životní prostředí, řádné zacházení se zvířaty) a dobré zemědělské a ekologické podmínky.
- Modulační – jedná se o přesun přímých podpor zemědělcům na rozvoj venkova.
- Finanční disciplína (degressivita) – degressivita měla být uplatňována u farem s platbami nad 5 000 EUR. Farmy s platbami do 5 000 EUR byly z tohoto opatření vyjmuty.
- Rozvoj venkova – podpora těchto oblastí: kvalita potravin, welfare, nové technologie pro zpracování potravin. Dále budou podporováni mladí farmáři, malí zpracovatelé, programy kvality potravin, skupiny producentů (do 70 % nákladů). Rovněž budou poskytovány podpory pro zavedení standardů na farmách a účasti na tzv. poradenském systému.
- Poradenský systém (audit farem) – smyslem zavedení zemědělského poradenského systému je pomáhat zemědělským producentům při aplikaci standardů v agroenvironmentální oblasti, v oblasti kvality a bezpečnosti potravin a pohody zvířat (cross – compliance).
- Rozdělení Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu pro zemědělství (EAGGF) na Evropský zemědělský záruční fond (EAGRD – pro přímé platby) a na Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD) (eagri.cz 2023).

3.3.6 SZP od roku 2008

V roce 2008 proběhla Kontrola funkčnosti SZP, kde se státy dohodly na nových podmínkách pro fungování SZP. Hlavním tématem byl opět přesun prostředků z I. pilíře vyjádřený omezením velikosti dotací (Grant, 2010).

V zemědělské oblasti byly v rámci kontroly funkčnosti SZP definovány nové výzvy pro zemědělství (řízení rizik, klimatická změna, biopaliva, voda, biologická rozmanitost), které byly podpořeny i v rámci Evropského plánu hospodářské obnovy schváleného v roce 2009 (eagri.cz 2023).

Produktivité v zemědělství Evropské Unie v letech 2007-2012 se věnuje článek Czyzewski & Smedzik-Ambrozy (2017), v němž autoři rozdělili Evropu na tři skupiny dle způsobu zemědělské podpory a zjistili, že podpora produkce měla negativní vliv na zemědělskou produktivitu, a naopak podpora oddělená od produkce měla pozitivní vliv na produktivitu. Pozitivní vliv dotací (oddělených od produkce) na produktivitu podniků v Irsku a Dánsku potvrzuje článek od autorů Kazukauskas et al. (2014).

Zemědělskou dotační politikou v období 2004-2008 v České republice se zabývá článek Kroupové & Malého (2010), kteří zkoumali přes 100 ekologicky hospodařících zemědělských podniků. Autoři zjistili, že dotace nemají pozitivní vliv na produkci ekologických farem a dotace podle autorů způsobují pokles technické efektivity zemědělských farem. Dle Opatrného (2020) by Česká republika měla vyšší úroveň rostlinné produkce, pokud by se nezapojila do společného evropského zemědělského trhu.

3.3.7 SZP 2014–2020

V návaznosti na Sdělení EK k budoucí podobě SZP po roce 2013 vydané v listopadu 2010 a balíček návrhů k podobě příštího víceletého finančního rámce z června 2011, představila EK dne 12. 10. 2011 legislativní balíček k budoucímu směřování SZP zahrnující návrhy týkající se přímých plateb, společné organizace trhů, rozvoje venkova a horizontálních otázek. Stávající reformní návrhy vycházejí ze Sdělení EK o budoucnosti SZP, jehož cílem bylo reagovat na budoucí výzvy pro zemědělství a venkovské oblasti a vytyčit cíle stanovené pro SZP, kterými jsou zejména životaschopná produkce potravin; udržitelné hospodaření s přírodními zdroji a opatření v oblasti klimatu a vyvážený územní rozvoj. Irské předsednictví, které v první polovině roku 2013 předsedalo Radě EU, si v rámci svého ambiciózního programu vytyčilo dosažení dohody o budoucí podobě SZP na půdě Rady EU do konce března t.r., což se mu podařilo naplnit, neboť Rada dosáhla na svém zasedání dne 19. 3. 2013 dohodu na společném postoji k legislativním návrhům k budoucí podobě SZP. Podmínkou pro dojednání finální podoby SZP však bylo také dosažení dohody s EP a EK, jejichž postoje se v některých oblastech výrazně odlišovaly od pozic Rady. Z tohoto důvodu probíhaly od dubna do června 2013 triology mezi Radou, Komisí a Evropským parlamentem, v rámci nichž byly tyto oblasti podrobně projednávány v zájmu dosažení konečného kompromisu. Nutno také podotknout, že pokrok ve vyjednávání sektorové legislativy byl rovněž velmi úzce navázán na dosažení dohody o

Víceletém finančním rámci (2014–2020). Po krachu jednání hlav států a premiérů v listopadu 2012 se dohody členských států podařilo dosáhnout až právě pod patronací irského předsednictví, kdy Evropská rada na svém jednání ve dnech 7. – 8. 2. 2013 našla shodu na finančním rámci pro nadcházející programové období. K završení úsilí irského předsednictví i ostatních členských států došlo na konci června 2013, kdy Rada pro zemědělství a rybnářství dosáhla dne 25. 6. politické dohody k legislativním návrhům k budoucí podobě SZP a dala tak předsednictví mandát pro vyjednání finální dohody mezi evropskými institucemi. Dne 26. 6., v rámci posledního ze série plánovaných trialogů, se této meziinstitucionální dohody podařilo dosáhnout ve všech oblastech s výjimkou finančních aspektů souvisejících se SZP, které byly úzce spojeny s dohodou o Víceletém finančním rámci (eagri.cz 2023).

Definitivní završení schvalování reformy zkomplikoval nastupujícímu litevskému předsednictví požadavek Evropského parlamentu opětovně otevřít diskusi právě k nedořešeným aspektům reformy SZP navázaných na Víceletý finanční rámec. Přes námitky řady členských států, které červnový kompromis považovaly za definitivní, byla v druhé polovině září otevřena další trilaterální jednání k těmto sporným otázkám. Dne 24. 9. se však již během závěrečného trialogu podařilo dosáhnout finální politické dohody mezi Radou, Evropským parlamentem a Komisí i o bodech reformy SZP navázaných na příští VFR. Obtížně vyjednaný kompromis následně schválil dne 30. 9. Výbor pro zemědělství a rozvoj venkova Evropského parlamentu a dne 20. 11. byl schválen plénem Evropského parlamentu. Legislativní texty reformy Společné zemědělské politiky pro následující období, včetně nařízení týkajícího se přechodných opatření, byly poté přijaty Radou pro zemědělství a rybnářství na jejím zasedání ve dnech 16. - 17. 12. Klíčové plenární zasedání Evropského parlamentu, které definitivně stanovilo finanční rámec pro SZP na příštích 7 let, se uskutečnilo ve dnech 18. – 21. 11., kdy poslanci přijali návrh nařízení o Víceletém finančním rámci EU na období 2014–2020 (eagri.cz 2023).

3.3.8 SZP 2023-2027 (aktuální)

Dle rozhovoru s ministrem zemědělství by mělo evropské zemědělství v následujících 5 letech cílit především na přírodu, prevenci a ochranu před změnami klimatu, vědu a výzkum, rozvoj venkova, a především bude klást velký důraz na tzv. generační obměnu v zemědělství. Změny v novém období budou velmi náročné, a proto má v plánu Ministerstvo zemědělství pořádat různé webináře pro zemědělce, aby jim umožnili větší transparentnost a edukovali je v postupech při podání žádostí o dotace. Cílem SZP bude podpořit odolné a udržitelné zemědělství a v těchto 5 letech by měla Česká republika obdržet zhruba 200 miliard korun. Nově se od letošního roku zavádí platba pro malé zemědělce nebo třeba tzv. eko platba. Přímé platby by měly motivovat k šetrnějšímu a ekologičtějšímu hospodaření, dále budou nové dotace na očkování prasat či třeba na welfare zvířat. Důraz se také bude klást na již zmíněné mladé zemědělce do 40 let, kteří by měli mít možnost dostávat dotace pro ekologické hospodaření se snížením dopadů na životní prostředí a agroenvironmentálně klimatická opatření.

3.4 Současné způsoby evidence půdy v ČR ve vztahu k podnikání v zemědělství

3.4.1 LPIS

Jedním z hlavních a základních prvků je LPIS (Land Parcel Identification System), jeho účelem je především jednoznačná identifikace zemědělských pozemků a také slouží jako referenční databáze k ověřování údajů uvedených v žádostech o dotace poskytovaných ve vazbě na zemědělskou půdu (Damohorský et al. 2021).

Jeho role je tedy velmi klíčová pro fungování společné zemědělské politiky Evropské unie. LPIS v ČR je tvořen primárně evidencí využití půdy podle uživatelských vztahů, která se skládá z evidence půdy, evidence ekologicky významných prvků, evidence hospodářství podle objektů určených k chovu evidovaných zvířat s výjimkou včel. Dále se v LPIS eviduje pěstování geneticky modifikovaných odrůd. V průběhu vývoje se samozřejmě našly formy dalšího uplatnění, přičemž za zmínku stojí zejména jeho využití jako podkladu pro vedení zákonných evidencí o použití hnojiv, pastvy a přípravků na ochranu rostlin. Dále třeba nachází dalšího využití i v oblasti lokalizace ohnisek nálezů zvířat nebo v oblasti monitoringu výskytu škodlivých organismů. LPIS také obsahuje data z katastru nemovitostí a je možné si evidovat vlastní osevní postupy. LPIS dělíme do tří modulů. Tím prvním je Registr půdy pro farmáře neboli iLPIS – tato aplikace je nejstarší a byla spuštěna 21. března 2005 a je určena registrovaným farmářům. Druhým modulem je Veřejný registr půdy neboli pLPIS tato aplikace je určena široké veřejnosti a byla spuštěna 23.10.2009. Posledním a třetím modulem jsou WMS/WFS služby – tyto služby jsou určeny zejména pro uživatele používající komerční SW a umožňují do externích aplikací načítat mapy z LPIS (szif.cz 2013)

3.4.2 Evidence půdy

Základní jednotkou evidence půdy je půdní blok o minimální výměře 0,01 ha, který představuje

- a) souvislou plochu zemědělsky obhospodařované půdy zřetelně v terénu oddělené zejména lesním porostem, zpevněnou cestou, pozemní komunikací, vodním útvarem povrchových vod nebo trvale zemědělsky neobhospodařovanou půdou, která může obsahovat ekologicky významný prvek obklopený zemědělsky obhospodařovanou půdou,
- b) souvislou vodní plochu využívanou pro účely chovu ryb, vodních živočichů a pěstování rostlin ve vodním útvaru povrchových vod, pro účely provozování rybníkářství podle jiného právního předpisu, nebo
- c) souvislou plochu zalesněné půdy, která byla v evidenci půdy vedena jako zemědělsky obhospodařovaná půda se zemědělskou kulturou stanovenou nařízením vlády podle § 3i. (eagri.cz 2023)

3.4.3 Katastr nemovitostí

Katastr nemovitostí České republiky obsahuje faktické i legální informace o majetku. Je to ansámbl údajů o nemovitostech v České republice obsahující jejich soupis a popis a jejich geometrické a polohové určení. Jeho součástí je také evidence vlastnických a jiných věcných práv a jiných, zákonem stanovených, práv k těmto nemovitostem. Katastr nemovitostí obsahuje řadu důležitých údajů o pozemcích a vybraných stavbách a o jejich majitelích. Elektronický katastr nemovitostí je v provozu od roku 2001 (Damohorský et al. 2021).

Katastr nemovitostí podléhá právům a ústavě. Katastr nemovitostí je zdrojem informací, které slouží k ochraně práv k nemovitostem, pro daňové a poplatkové účely, k ochraně životního prostředí, zemědělského a lesného půdního fondu, nerostného bohatství, kulturních památek, pro rozvoj území, k oceňování nemovitostí, pro účely vědecké, hospodářské a statistické a pro tvorbu dalších informačních systémů. Je veden jako informační systém o území České republiky převážně počítačovými prostředky, kde základní územní jednotkou je katastrální území (cuzk.cz 2023).

3.5 Rozbor dotačních titulů – Přímé platby

Přímé platby tvoří největší podíl vyplácených finančních prostředků určených pro dotace v zemědělství, jejich poskytování splňuje všechna pravidla a kritéria Společné zemědělské politiky Evropské Unie (Střeleček et al. 2009). Programové období 2015–2020 bylo prodlouženo o dva přechodné roky z důvodu prodiskutování nových a účinných pravidel a zároveň i díky pandemii Covidu-19. Přímé platby jsou zaměřeny především na šetrný přístup k životnímu prostředí pomocí režimu Greening, generační obměnu na venkově prostřednictvím podpor pro mladé zemědělce a na podporu odvětví nebo regionů, které čelí určitým obtížím či jsou velmi důležité z hospodářského, sociálního nebo environmentálního hlediska. Základními podmínkami pro získání dotace je, aby žadatel obhospodařoval zemědělskou půdu, která je na něho evidovaná v registru zemědělské půdy LPIS podle uživatelských vztahů, anebo choval podporovaná zvířata řádně evidovaná v ústřední evidenci podle plemenářského zákona (szif.cz 2013).

Výše sazeb pro jednotlivé dotační tituly Přímých plateb stanovuje Ministerstvo zemědělství ČR na základě rozpočtových stropů a posledního směnného kurzu stanoveného Evropskou centrální bankou před 1. říjnem. Zpravidla jsou tedy sazby pro aktuální dotační rok zveřejněny v polovině října (Damohorský et al. 2021).

Dotace přímých plateb, jsou nezbytnou součástí a největším přínosem Evropské Unie pro české zemědělství. Bez dotací by zemědělci končili v průměrné ztrátě okolo 9 milionů (Lososová & Svoboda 2012). S tím ale nesouhlasí Kožar et al. (2012), který se zabýval modelací snížení přímých plateb o 50 % a nezjistil markantní rozdíl stavu zemědělského sektoru celé Evropské Unie.

Přímé platby mají velmi nejasný vliv na rozvoj životního prostředí. V rámci studie nebyl prokázán výrazný vztah mezi vyplácenými dotacemi Přímých plateb a zlepšením produkční schopnosti půdy (Pletichová & Gebeltová 2015).

3.5.1 Jednotná platba na plochu (SAPS)

Záměrem dotačního titulu je podpora zemědělců, kteří obhospodařují minimálně 1 hektar zemědělské půdy s kulturou: standardní orná půda, úhor, travní porost, trvalý travní porost, vinice, chmelnice, sad, školka, rychle rostoucí dřeviny, jiná trvalá kultura, zalesněná půda (způsobilá pro SAPS k roku 2008) nebo s jinou kulturou oprávněnou pro dotace. Jednotná platba na plochu zůstává i nadále významnou složkou přímých plateb poskytovaných z rozpočtu Evropské unie, která bude představovat zhruba 55 % částky určené pro přímé platby. O tuto podporu žádá v podstatě každý podnik a jedná se o prakticky o tu nejzákladnější formu dotace. Její administrace a žádost je tudíž uživatelsky nejjednodušší. V roce 2022 byla sazba SAPS 3 213,91 Kč na hektar (szif.cz 2013). Článek od autorů Matulová & Čechura (2016) vyzdvihuje kladný vztah mezi přímými platbami SAPS a technickou efektivností podniků. Analýza vychází z dat o 1 228 českých zemědělských podnicích z let 2004 až 2008.

3.5.2 Platba pro mladé zemědělce

Tento typ přímé platby je určen pro mladé zemědělce do věku 40 let, kteří začínají poprvé podnikat na vedoucí pozici v oboru zemědělství, ať už jako fyzická nebo právnická osoba. Jejím cílem je garantovat mladým zemědělcům zvýšený stálý příjem, usnadnit obhospodařování a založení zemědělského podniku a v neposlední řadě podpořit generační obměnu v agrárním sektoru. Platba je přímo navázána na SAPS, tudíž je nutné splnit totožné podmínky pro získání dotace. Platba je poskytována na maximálně 5 let a maximální výměru 90 ha. Nárok na první platbu musí být uplatněn do 5 let od převzetí podniku zemědělcem splňující tuto věkovou kategorii. Sazba pro tento druh platby na rok 2022 činila v České republice 1 606,95 Kč na hektar (szif.cz 2013).

3.5.3 Platba pro zemědělce dodržující zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí (greening)

Tento typ platby se vyplácí formou příplatku k opatření SAPS. Cílem této platby je kompenzace ušlých zisků za ještě více šetrné hospodaření vůči životnímu prostředí a podpořit zemědělské postupy se zaměřením na oblasti klimatu a životního prostředí (Rumanovská 2016). Každý stát Evropské Unie musí vyhradit na tento typ platby minimálně 30 % z rozpočtu na přímé platby (Westhoek et al. 2012).

Greening byl vymezen na 3 základní postupy:

- diverzifikace plodin
- zachování úrovně trvalých travních porostů (TTP)
- zřizování ploch v ekologickém zájmu (EFA)

3.5.3.1 Diverzifikace plodin

Žadatel má povinnost pěstovat určitý počet plodin v závislosti na rozloze orné půdy v LPIS. Ornou půdou se rozumí standardní orná půda (R), úhor (U) a travní porost na orné půdě (G). Plnění podmínek diverzifikace se bude posuzovat za období od 1. června až 31. srpna daného roku – v tomto období se musí na daném půdním bloku buď nacházet plodina, nebo prokazatelné posklizňové zbytky plodiny, kterou žadatel deklaroval v žádosti (szif.cz 2013).

Pokud má žadatel v LPIS 10–30 ha orné půdy, musí pěstovat minimálně 2 plodiny a zároveň hlavní plodina nezabere více než 75% orné půdy. Pokud má žadatel zemědělský podnik o více než 30 ha orné půdy, musí pěstovat minimálně 3 plodiny, poté nesmí hlavní plodina zabrat více než 75% orné půdy a zároveň dvě hlavní plodiny nezaberou více než 95% orné půdy (szif.cz 2013).

Za plodinu je považována jakákoli kultura z různých rodů rostlin podle definice botanického systému klasifikace plodin, kultura kteréhokoliv druhu brukvovitých, lilkovitých a tykvovitých, dále také trávy, bylinné pícniny a půda ponechaná ladem. Ozim a jařina se započítávají jako 2 plodiny (tj. ječmen jarní a ječmen ozimý se započítávají jako 2 plodiny). K plodině lze přičíst krajinný prvek, pokud je součástí plochy, na které se plodina nachází. Pokud krajinný prvek zasahuje do 2 plodin, započítá se k plodinám poměrově (szif.cz 2013).

3.5.3.2 Zachování poměru trvalých travních porostů

Cílem této podmínky je udržení poměru trvalých travních porostů vůči zemědělské ploše a dělí se na dvě části:

- udržení poměru trvalých travních porostů vůči zemědělské ploše
- úplný zákaz změny kultury trvalý travní porost na environmentálně citlivých plochách

3.5.3.3 Vyhrazení plochy využívané v ekologickém zájmu

Pakliže má žadatel zemědělského podniku v LPIS více než 15 ha orné půdy, musí být alespoň 5 % z jeho výměry veškeré zemědělské půdy uvedeno jako plocha v ekologickém zájmu (tzv. plocha EFA). Za ty se považují ekologicky významné prvky (EVP), zalesněná plocha, meziplodiny, bílkovinné plodiny nebo jejich části v LPIS. Je nezbytné je deklarovat v samostatné deklaraci Jednotné žádosti.

3.5.4 Dobrovolná podpora vázaná na produkci (VCS)

Vzhledem k podpoře a celkově existenci SZP není možné ponechat volbu pěstovaných komodit čistě jen na základních pravidlech trhu. Důvod existence VCS je tedy jednoduchý, udržet činnost jednotlivých zemědělských sektorů v určitém poměru k celku. V rámci dotační podpory VCS existuje celkově 12 druhů různých podpor. Každá má jinou sazbu z důvodu individuálních ekonomických nákladů konkrétního sektoru. Každý členský stát Evropské Unie si sazbu pro jednotlivé druhy VCS nastavuje sám.

3.5.4.1 Brambory určené pro výrobu škrobu

Brambory pro výrobu škrobu jsou na rozdíl od českých konzumních brambor prodávány do zahraničí (Kotyza & Slaboch 2014). Minimální výměra pro poskytnutí podpory je 1 ha kultury standardní orná půda, která je vedena v LPIS minimálně do 31. října daného kalendářního roku. Brambory pro výrobu škrobu jsou zařazeny mezi tzv. citlivé komodity a v rámci zvláštního systému pěstování těchto brambor, s ohledem na udržení a zlepšování životního prostředí, bude jejich pěstování podporováno formou dotačního opatření v rámci Jednotné žádosti. Podpora v roce 2021 byl v České republice 14 198,88 Kč/ha (szif.cz 2013).

3.5.4.2 Konzumní brambory

Cílem tohoto dotačního opatření je podpora pěstování konzumních brambor, postupné zvyšování ploch pěstovaných brambor a vyrovnání rentability jejich pěstování ve srovnání s nízkonákladovými plodinami (szif.cz 2013). Vzhledem k vývoji agrárního trhu v ČR se nevyplatí pěstovat brambory bez dotačních podpor. Jejich rentabilita je nízká, navíc jsou vytlačovány zahraniční produkcí. (Čížek et al. 2019). Podmínky jsou téměř shodné jako u brambor pro výrobu škrobu. Podpora v roce 2021 byla v České republice 4 470,96 Kč/ha.

3.5.4.3 Chmel

Záměrem tohoto dotačního titulu je podpora zemědělců, kteří pěstují chmel na minimální výměře 1 hektar zemědělské půdy s kulturou chmelnice. Zároveň musí být chmelnice evidována na žadatele v evidenci využití půdy a v evidenci chmelnic nejméně od data podání žádosti do 20. srpna daného roku (szif.cz 2013). Výrazný vliv na pěstování chmele má počasí a klima v posledních letech prokazatelně ovlivnilo jeho pěstování. V České republice se pěstuje zhruba 7% celkové světové produkce (Potopová et al. 2020). Podpora v roce 2021 byla v České republice 15 273,41 Kč/ha/rok.

3.5.4.4 Ovocné druhy s vysokou a velmi vysokou pracností

Záměrem tohoto dotačního titulu je podpora zemědělců, kteří se věnují produkci ovocných druhů s velmi vysokou pracností (jabloň, hrušeň, meruňka a třešeň) a vysokou pracností (slivoň švestka, broskvoň, višeň, rybíz černý a červený, maliník či jahodník). S tím související revitalizace sadů vzniklých před rokem 1995, čili postupná obnova, čímž i zvýšení počtu produkce schopných jedinců. Vyjma jahodníků, jehož porost nesmí být starší 3 let (szif.cz 2013).

Pro udržení zdravé populace je potřeba neopomíjet finanční podporu pěstování komodit, které mají prokazatelně pozitivní vliv na zdravotní stav obyvatelstva. Nepřítomnost dotací pro cenovou dostupnost ovoce by obyvatelstvu jistě neprospěla (Springmann & Freund 2022).

Podpora byla v roce 2021 v České republice stanovena na 11 380,63 Kč/ha u ovocných druhů s velmi vysokou pracností a u ovocných druhů s vysokou pracností byla stanovena na 7 975,42 Kč/ha (szif.cz 2013).

3.5.4.5 Zeleninové druhy s vysokou pracností a velmi vysokou pracností

Cílem dotačního titulu s velmi vysokou pracností je podpora zemědělců, kteří pěstují vybrané druhy košťálové, kořenové, plodové, cibulové, listové a stonkové zeleniny na zemědělské kultuře standardní orná půda, popř. na jiné trvalé kultuře (v případě chřestu). Naopak cílem dotačního titulu s vysokou pracností je podpora zemědělců, kteří pěstují vybrané druhy luskové, plodové a listové zeleniny na zemědělské kultuře standardní orná půda. U obou je potřeba k přiznání dotace dodržet požadavky minimálního výsevu nebo výsadby daného zeleninového druhu na 1 hektar, hmotnosti tisíce semen a minimální vegetační doby od výsadby nebo výsevu (szif.cz 2013).

V USA bylo výzkumem zjištěno, že mají dotace velmi pozitivní vliv na chování spotřebitele. Pakliže dotační systém podporuje nízké ceny ovoce a zeleniny, spotřebitel má tendenci si potraviny nakupovat, tudíž se dosáhne tíženého výsledku, aby obyvatelé jedli lépe a kvalitněji. Obyvatelé tak mají logicky menší potřebu konzumovat nekvalitní potraviny a polotovary (Berkowitz et al. 2021).

Podpora byla v České republice pro rok 2021 pro zeleninové druhy s vysokou pracností stanovena na 3 230,45 Kč/ha a pro zeleninové druhy s velmi vysokou pracností stanovena na 9 880,78 Kč/ha/rok (szif.cz 2013).

3.5.4.6 Cukrová řepa

Záměrem dotačního titulu je podpora zemědělců, kteří pěstují cukrovou řepu za účelem zpracování na cukr nebo kvasný líh. Cukrovou řepu je nutné pěstovat na minimální ploše 1 hektar s minimálním výsevem 0,8 výsevní jednotky na hektar. Zároveň musí být v evidenci zemědělské půdy na žadatele evidována zemědělská půda s kulturou standardní orná půda nejméně od data podání žádosti do 31. srpna daného roku. Podpora byla v roce 2021 v České republice 6 807,24 Kč/ha (szif.cz 2013).

3.5.4.7 Bílkovinné plodiny

Bílkovinné plodiny jsou hrách (i peluška), bob, lupina, sója, vojtěška, jetel nebo směsi (možno i s obilovinami, které nesmí tvořit více jak 50 % porostu). Pakliže jsou luštěniny v osevním postupu správně zařazeny, tak mají velký vliv na půdní úrodnost a další environmentální faktory v následujících letech, což se může projevit i z ekonomického hlediska v dlouhodobějším časovém horizontu (Ron et al. 2017).

Cílem dotačního opatření je podpořit producenty bílkovinných plodin, kteří chovají vybrané kategorie hospodářských zvířat. Žádost lze podat na půdu s prokazatelným pokryvem bílkovinných plodin, jejich směsí a směsí s obilovinami v období minimálně od 1. června do 15. července příslušného kalendářního roku, evidovanou na žadatele v evidenci využití půdy jako kultura standardní orná půda, nejméně ode dne doručení žádosti Fondu do 31. 8. příslušného kalendářního roku. Podpora byla v roce 2021 v České republice 1 858,56 Kč/ha (szif.cz 2013).

3.5.4.8 Tele masného typu

Cílem tohoto dotačního opatření je podpořit chovatele masných telat. Žádost lze podat na masná telata, která se narodila na hospodářství žadatele v období od 1. dubna roku předcházejícího podání žádosti do 31. března roku podání žádosti. Podmínkou je včasné hlášení masných telat do systému Ústřední evidence dle vyhlášky č. 136/2004. Podpora byla v roce 2021 v České republice 7 979,53 Kč/VDJ (szif.cz 2013).

3.5.4.9 Bahnice a kozy

Ovce a kozy starší 1 roku se musí pást na TTP nebo travních porostech (registrovaných v LPIS) nejméně v době mezi 15. květnem a 11. zářím. Platba se poskytuje minimálně na 2 VDJ, pokud žadatel přesahuje částku přímých plateb v hodnotě 100 EUR. Přepočítávací koeficienty jsou pro ovce i kozy stejné a to 0,15. Jedná se tedy o 14ks ovcí nebo koz. Podpora byla v roce 2021 v České republice 4 204,17 Kč/VDJ (eagri.cz 2023).

3.5.4.10 Krávy chované v systému chovu s tržní produkcí mléka

Podporu lze dostat, pokud jsou všechny dojnice v podniku vedeny v ústředním registru k 31. březnu příslušného kalendářního roku. Minimální množství pro získání dotace jsou 2 VDJ a částka v rámci přímých plateb aspoň 100 EUR. Pro přepočet VDJ je stanoven koeficient. Skot starší 2 let má koeficient 1,00, zatímco skot od 6 měsíců do 2 let má koeficient 0,60. Podpora byla v roce 2021 v České republice 3 659,99 Kč/VDJ (eagri.cz 2023).

3.6 Program rozvoje venkova

Nároky na život na venkově se neustále čím dál tím víc zvyšují. Pro moderní venkov je nutné, aby byl odlišný od města zejména z pohledu životního prostředí. Přičemž zároveň poskytne obyvatelům stejné služby, na které jsou zvyklí z velkoměsta. Řešit tento problém by měl právě Program rozvoje venkova neboli PRV.

Byl vytvářen za účelem kombinace podpory v zemědělském sektoru a zároveň splnění požadavků evropské západní společnosti 21. století (Saraceno 2003).

Program rozvoje venkova je rozdělený tak, že definuje 6 hlavních prioritních oblastí a každý členský stát Evropské Unie si musí zvolit nejméně 4 a snažit se o jejich úspěšnou implementaci v rámci svého území. Hlavním cílem programu je obnova, zachování a zlepšení ekosystémů závislých na zemědělství prostřednictvím zejména agroenvironmentálních opatření, dále investice pro konkurenceschopnost a inovace zemědělských podniků, podpora vstupu mladých lidí do zemědělství nebo krajinná infrastruktura. Program bude také podporovat diverzifikaci ekonomických aktivit ve venkovském prostoru s cílem vytvářet nová pracovní místa a zvýšit hospodářský rozvoj. Podporován bude komunitně vedený místní rozvoj, resp. metoda LEADER, která přispívá k lepšímu zacílení podpory na místní potřeby daného venkovského území a rozvoji spolupráce aktérů na místní úrovni. Horizontální prioritou je předávání znalostí a inovací formou vzdělávacích aktivit a poradenství a spolupráce v oblasti zemědělství a lesnictví (szif.cz 2013).

Většina PRV je formou dotace pro konkrétní účel, nikoliv jen pro zlepšení příjmů a mají tedy v mnoha případech spíše klasičtější podobu grantů jako v jiných sektorech lidské činnosti. Tedy, že se musí splnit určitá předem daná kritéria a obvykle se nedostane na všechny zájemce. Díky větší administrativní náročnosti pro požádání a plnění dotačního opatření mají velkou výhodu velké podniky, které přímo zaměstnávají zaměstnance, kteří se dotační problematikou zabývají (Kabrda & Jančák 2007).

Vlivu dotací z Programu rozvoje venkova na technickou efektivnost zemědělských podniků se zabývala Pechrová (2015). Zkoumaný datový soubor obsahoval data o 454 českých firmách v období 2007-2013. Autorka zjistila, že investiční dotace přispěly ke snížení neefektivnosti podniků. Současně ukázala rozdíly v technické efektivnosti podniků, které obdržely investiční dotaci, oproti podnikům bez dotace. Minviel & Latruffe (2017) se také věnují vlivu zemědělských dotací na technickou efektivnost podniků. Analýza proběhla z desítky studií od roku 1986 do roku 2014 zaměřených na toto téma. Autoři v práci konstatují, že pozitivní vliv dotací na technickou efektivnost podniků potvrdila necelá čtvrtina podniků. Galanopoulos (et al. 2011) tvrdí, že dotace určené na technickou efektivnost podniků mají vliv na malé podniky s nedostatečným kapitálem, a proto je investice do moderních technologií naprosto klíčová.

3.7 Národní dotace

Výhradně z národních zdrojů podporuje Česká republika prostřednictvím řady cílených programů široké spektrum potřebných a důležitých aktivit. Tyto dotační programy slouží k udržování výrobního potenciálu zemědělství a jeho podílu na rozvoji venkovského prostoru. Programy jsou zaměřeny také do řady dalších oblastí jako je potravinářství, vzdělávací činnost v zemědělství, podpora nestátním neziskovým organizacím, údržba a obnova kulturního dědictví venkova, udržování stability a soběstačnosti v oblasti genových zdrojů a rezerv a v neposlední řadě i na oblast vodního hospodářství a vodohospodářské infrastruktury (eagri.cz 2023).

Na základě změny zákona č. 252/1997 Sb. o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů a změny zákona č. 256/2000 Sb. o Státním zemědělském intervenčním fondu a o změně některých dalších zákonů (zákon o Státním zemědělském intervenčním fondu), ve znění pozdějších předpisů, přešla od roku 2020 administrace dotačních programů dle Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací na základě § 1, § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů (s výjimkou dotačního programu 6. Genetické zdroje) plně do kompetence SZIF. Žádosti o dotaci, veškeré přílohy a doklady prokazující nárok na dotaci se podávají prostřednictvím Portálu farmáře SZIF (szif.cz 2013).

Seznam aktuálně administrovaných dotačních programů:

- Podpora včelařství
- Podpora vybudování kapkové závlahy v ovocných sadech, chmelnicích, vinicích a ve školkách
- Podpora restrukturalizace ovocných sadů
- Podpora restrukturalizace ovocných sadů v režimu ekologického zemědělství
- Podpora udržování a zlepšování genetického potenciálu vyjmenovaných hospodářských zvířat
- Podpora ozdravování polních a speciálních plodin (biologická ochrana)
- Podpora ozdravování polních a speciálních plodin (izoláty)
- Podpora ozdravování polních a speciálních plodin (testování)
- Podpora ozdravování polních a speciálních plodin (šlechtění)
- Podpora ozdravování polních a speciálních plodin (certifikovaná sadba brambor)
- Podpora prevence šíření virových a bakteriálních chorob chmele.
- Podpora ozdravování polních a speciálních plodin (uznané osivo lnu, konopí, kukuřice, cukrové řepy a píce)
- Mechanická likvidace plevelné řepy jako náhrada za likvidaci chemickou
- Podpora vybraných činností zaměřených na ozdravení chovů prasnic
- Podpora vybraných činností zaměřených na ozdravování chovů drůbeže zvýšením biologické bezpečnosti
- Podpora opatření zaměřených proti šíření nálezů prasat zvýšením biologické bezpečnosti

- Speciální poradenství – živočišná výroba
- Speciální poradenství – rostlinná výroba
- Speciální poradenství – rostlinná výroba (odrůdové zkoušky)
- Podpora na výzkum a transfer znalostí v odvětví chovu drůbeže
- Školní závody
- Regionální přenos informací
- Odborné konzultace
- Demonstrační farmy
- Podpora účasti na mezinárodních veletrzích a výstavách v zahraničí
- Podpora zlepšování praktické výuky v produkčním rybářství
- Zlepšování praktické výuky ve včelařství
- Podpora evropské integrace nevládních organizací
- Podpora České technologické platformy pro potraviny
- Podpora České technologické platformy pro ekologické zemědělství
- Podpora České technologické platformy rostlinných biotechnologií (Rostliny pro budoucnost)
- Podpora České technologické platformy pro zemědělství
- Podpora zpracování zemědělských produktů
- Podpora mimoprodukčních funkcí rybníků
- Odstraňování sedimentu z loviště (15.5)
- Podpora mimoprodukčních funkcí rybářských revírů
- Podpora obnovy rybího společenstva po haváriích v čistotě vody
- Podpora činnosti potravinových bank a dalších subjektů s humanitárním zaměřením
- Podpora výstavby a rekonstrukce skladovacích prostor potravinových bank a dalších subjektů s humanitárním zaměřením
- Podpora na účast producentů a zpracovatelů mléka v režimu jakosti Q CZ
- Podpora vyjmenovaných úkonů provedených formou služeb spojených s režimem jakosti Q CZ
- Podpora na účast producentů a zpracovatelů drůbeže a drůbežích produktů v režimu jakosti Q CZ
- Podpora kontrolních opatření a poradenství spojených s režimem jakosti Q CZ
- Podpora na účast producentů a zpracovatelů konzumních brambor v režimu jakosti Q CZ
- Zlepšení životních podmínek v chovu dojnic
- Zlepšení životních podmínek v chovu drůbeže
- Zlepšení životních podmínek v chovu prasat
- Zlepšení životních podmínek skotu chovaného v systému chovu bez tržní produkce mléka
- Zlepšení životních podmínek v chovu vykrmovaných býků
- Podpora obcím na zajištění nákladů péče o zvířata

4 Metodika

Metodika byla zpracována na základě cíle v praktické části. Pro tento cíl práce byla zvolena metoda dotazníkového šetření.

4.1 Vyhodnocení dotazníkového průzkumu se zaměřením na nezbytnost dotací u konkrétních zemědělských podniků v České republice

Pro vyjádření stanoveného cíle byla využita metoda dotazníkového šetření papírovou formou. Data byla sesbírána od celkem 41 studentů magisterského předmětu ARA53E Zemědělské poradenství, podpory a dotace, který je vyučován na FAPPZ ČZU.

V anonymním dotazníku byla oslovena jedna konkrétní skupina respondentů. Dotazník je zaměřený na studenty z praxe neboli studenty, kteří už pracují při studiu v nějakém konkrétním zemědělském podniku, a právě tento podnik v dotazníkovém šetření zastupují. Smyslem dotazníkového šetření bylo zjistit názor respondentů na problematiku dotační podpory v ČR a zároveň zjistit jejich motiv pro práci v zemědělství, vzhledem k nutné generační obnově v agrárním sektoru. Cílem nebylo ani tak zjistit konkrétní výsledek hospodaření jednotlivých podniků, ale zaměřit se na rozdílné vnímání funkce a významu dotací a jejich využívání v reálném zemědělském světě. Zároveň je dotazník zaměřený na zjištění informací o celkové zaměstnanecké struktuře a vzdělanosti zaměstnanců. Pro přehledné a výstižné srovnání názorů byly odpovědi dotazníku zpracovány pomocí grafů.

Dotazník:

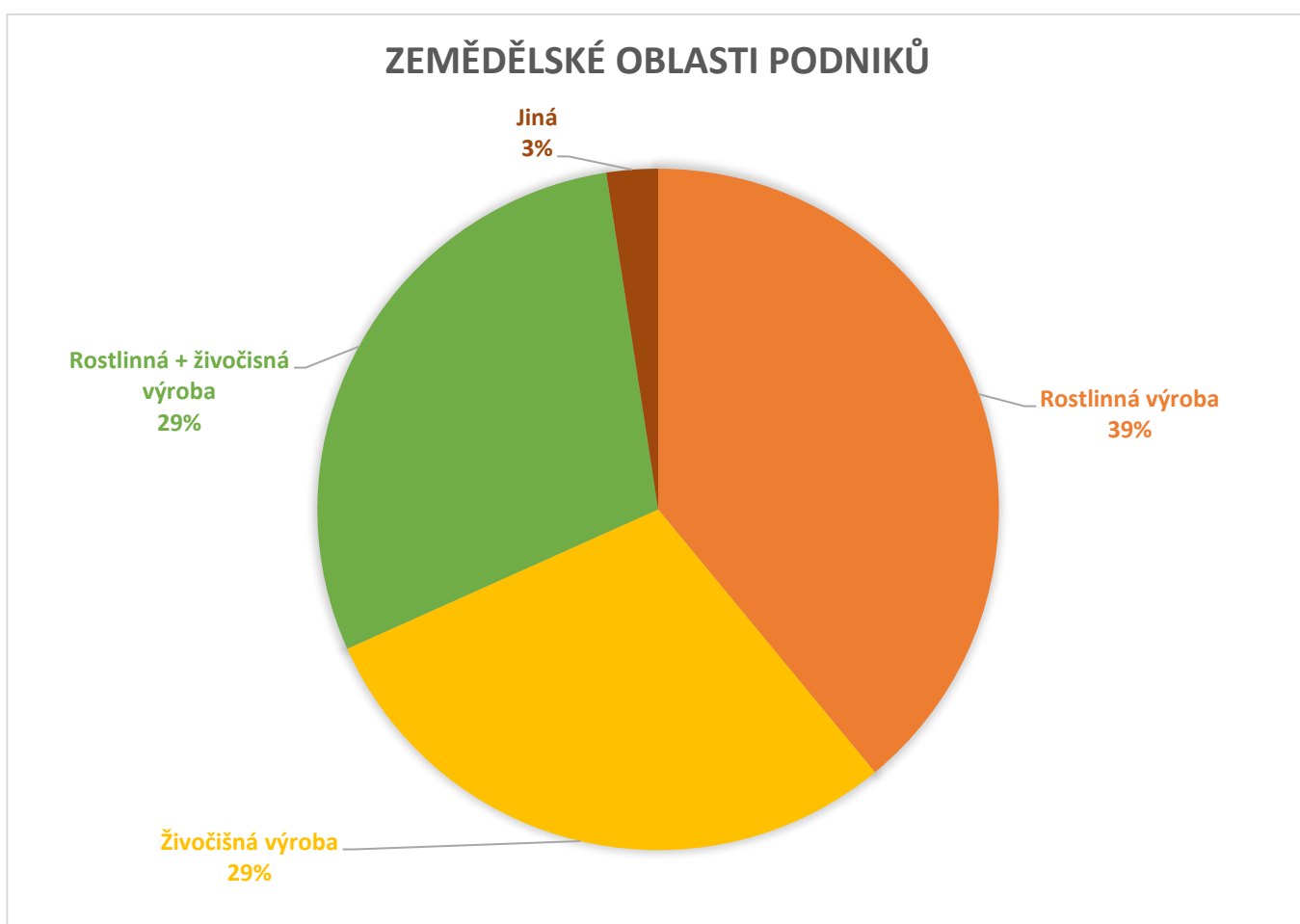
- 1) V jaké oblasti se nachází podnik, ve kterém pracujete?
- 2) Jaký má Váš podnik zhruba počet zaměstnanců?
- 3) Jaké ukončené vzdělání má dle Vás většina zaměstnanců v podniku?
- 4) Do jaké věkové skupiny spadá vedoucí pracovník?
- 5) Jaké je ukončené vzdělání vedoucího pracovníka podniku?
- 6) Na kolika hektarech hospodaří Váš podnik a kolik má VDJ?
- 7) Využil někdy podnik, ve kterém pracujete nějakou dotaci?
- 8) Pokud využil, tak jaké?
- 9) Myslíte si, že podnik, ve kterém pracujete, by byl schopen fungovat a vydělávat i bez dotací?
- 10) Jak vnímáte změnu SZP od roku 2023?
- 11) Proč jste se rozhodl/a pracovat v oboru zemědělství?
- 12) Plánujete po dostudování zkusit založit vlastní zemědělský podnik?
- 13) Jaký je Váš všeobecný názor na dotace v České republice? Myslíte si, že jsou dotace nezbytnou součástí zemědělství?

5 Výsledky

5.1 Vyhodnocení dotazníkového průzkumu se zaměřením na nezbytnost dotací u konkrétních zemědělských podniků v České republice

Otázka č.1: V jaké oblasti se nachází podnik, ve kterém pracujete?

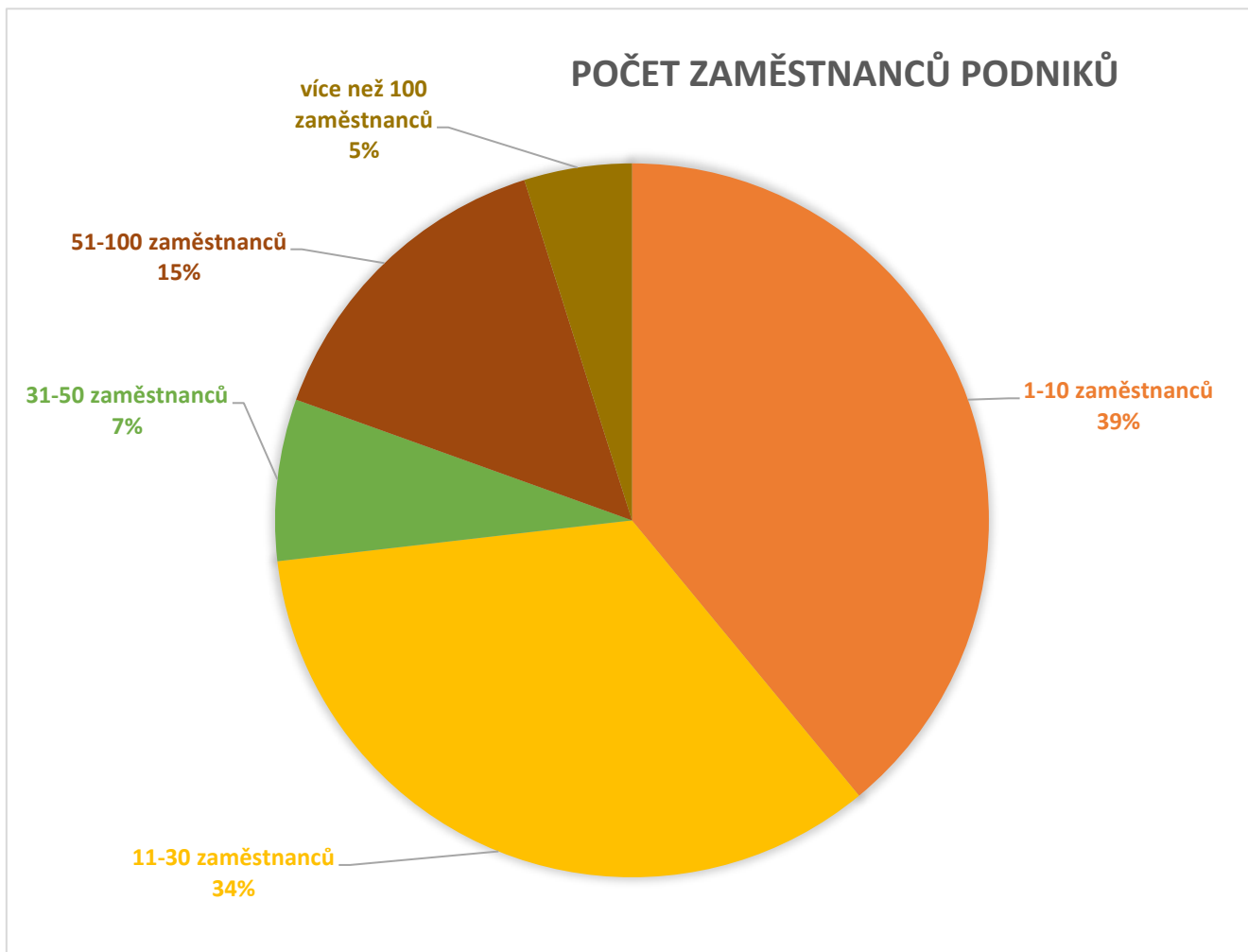
Zemědělské oblasti podniku jsou rozděleny na rostlinnou výrobu, živočišnou výrobu, dále kombinovanou výrobu a poslední variantou je jakákoliv jiná oblast. Dle grafu je patrné, že ani jedna oblast výrazně nepřevládá, ale největší zastoupení má rostlinná výroba. Naopak varianta jiné oblasti byla v dotazníku zvolena jen jednou.

(Graf č. 1 – Zemědělské oblasti podniků, Zdroj: vlastní)

Otázka č.2: Jaký má Váš podnik zhruba počet zaměstnanců?

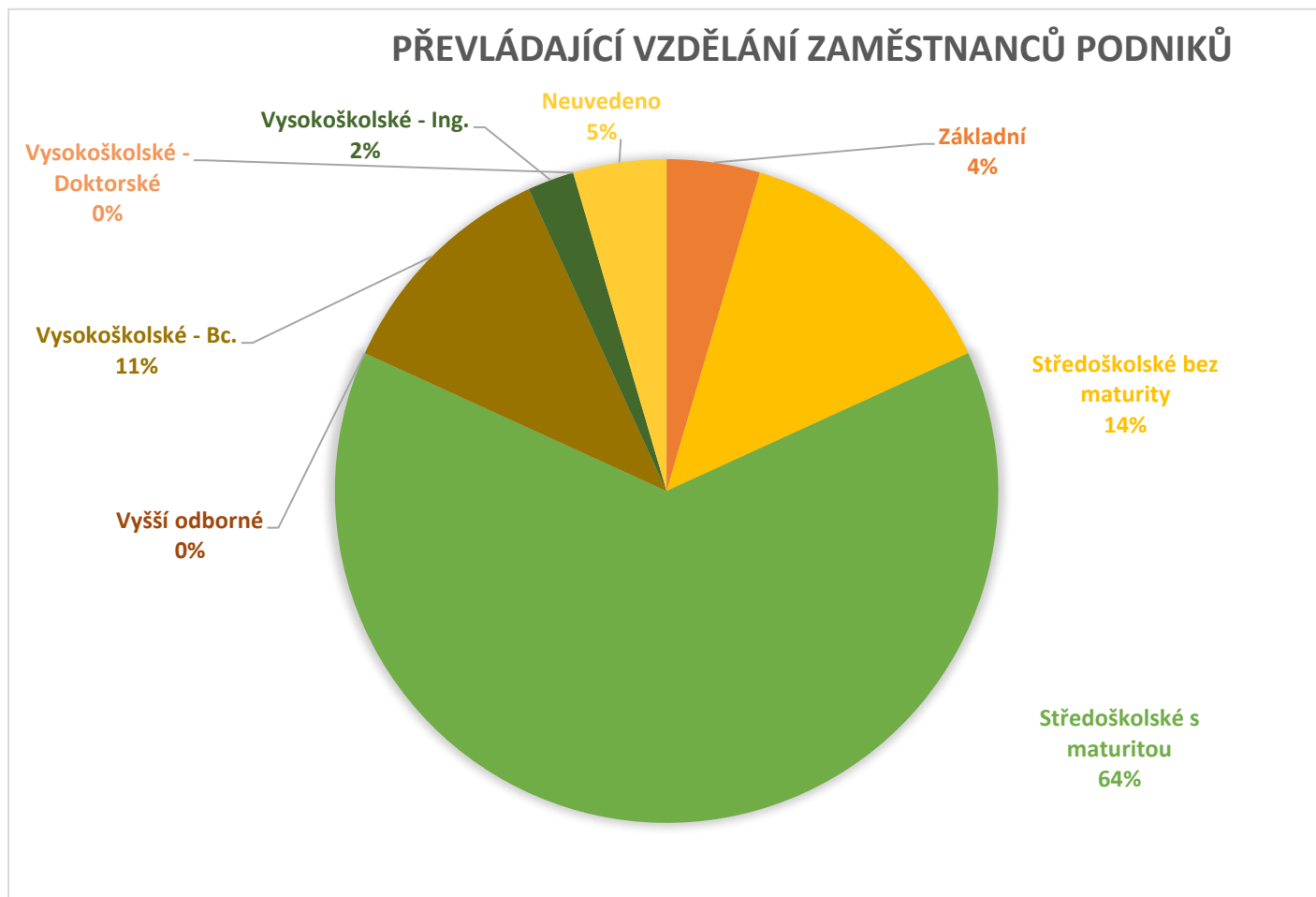
Počet zaměstnanců podniků je rozdělen na 5 skupin, dle grafu je zřejmé, že největší zastoupení mají podniky s 1-10 zaměstnanci a 11-30 zaměstnanci. Ostatní skupiny mají podobné zastoupení.

(Graf č. 2 – Počet zaměstnanců podniků, Zdroj: vlastní)

Otázka č.3: Jaké ukončené vzdělání má dle Vás většina zaměstnanců v podniku?

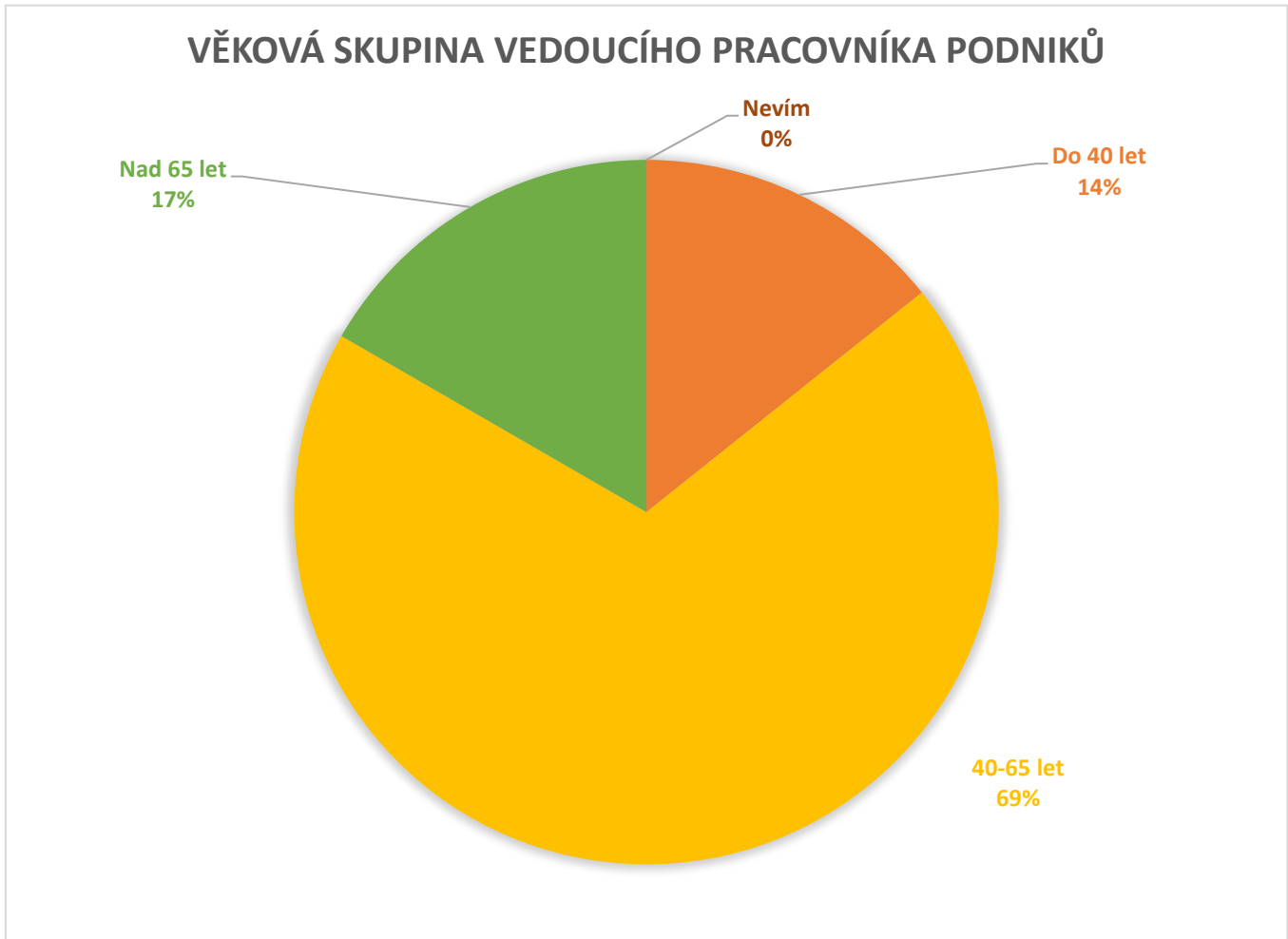
Vzdělanost zaměstnanců podniků je rozdělena na všechny možné dosažitelné stupně vzdělanosti v České republice. Z grafu vyplývá, že stejně jako ve společnosti i v zemědělských podnicích výrazně převládá ukončené vzdělání středoškolské s maturitou. Poté následuje bakalářské a středoškolské bez maturity, ostatní stupně vzdělanosti mají zastoupení velmi malé nebo dokonce žádné.

(Graf č. 3 – Převládající vzdělanost zaměstnanců podniků, Zdroj: vlastní)

Otázka č.4: Do jaké věkové skupiny spadá vedoucí pracovník podniku?

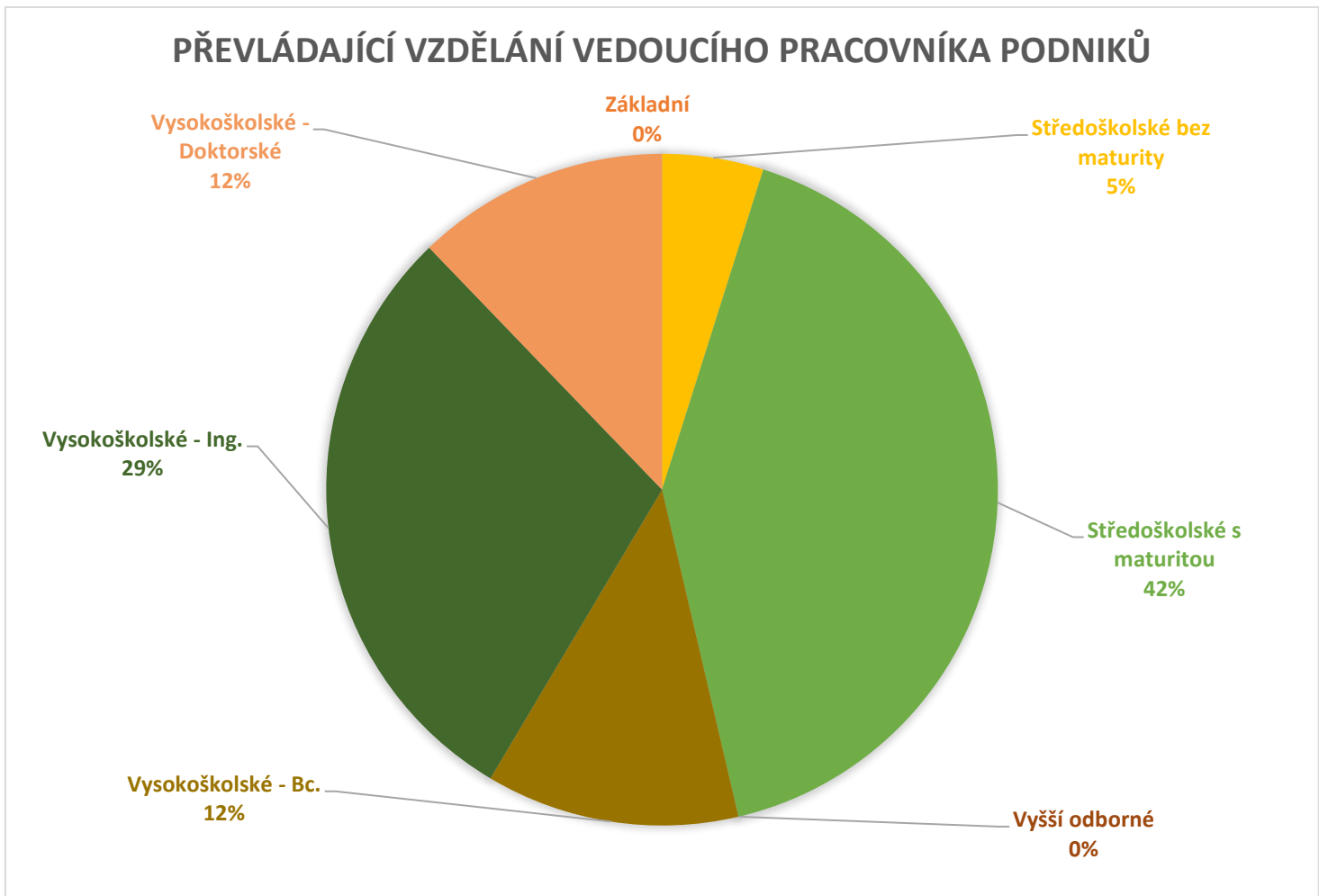
Věková skupina vedoucího pracovníka podniků byla rozdělena do tří skupin, doplněna možností, že by respondent nevěděl. Naprosto výrazně dle grafu převládá věková skupina 40-65 let, což značí jakousi hierarchii manažerských pozic. Skupina pod 40 let a nad 65 let mají téměř totožné hodnoty.

(Graf č. 4 – Věková skupina vedoucího pracovníka podniků, Zdroj: vlastní)

Otázka č. 5: Jaké je ukončené vzdělání vedoucího pracovníka podniku?

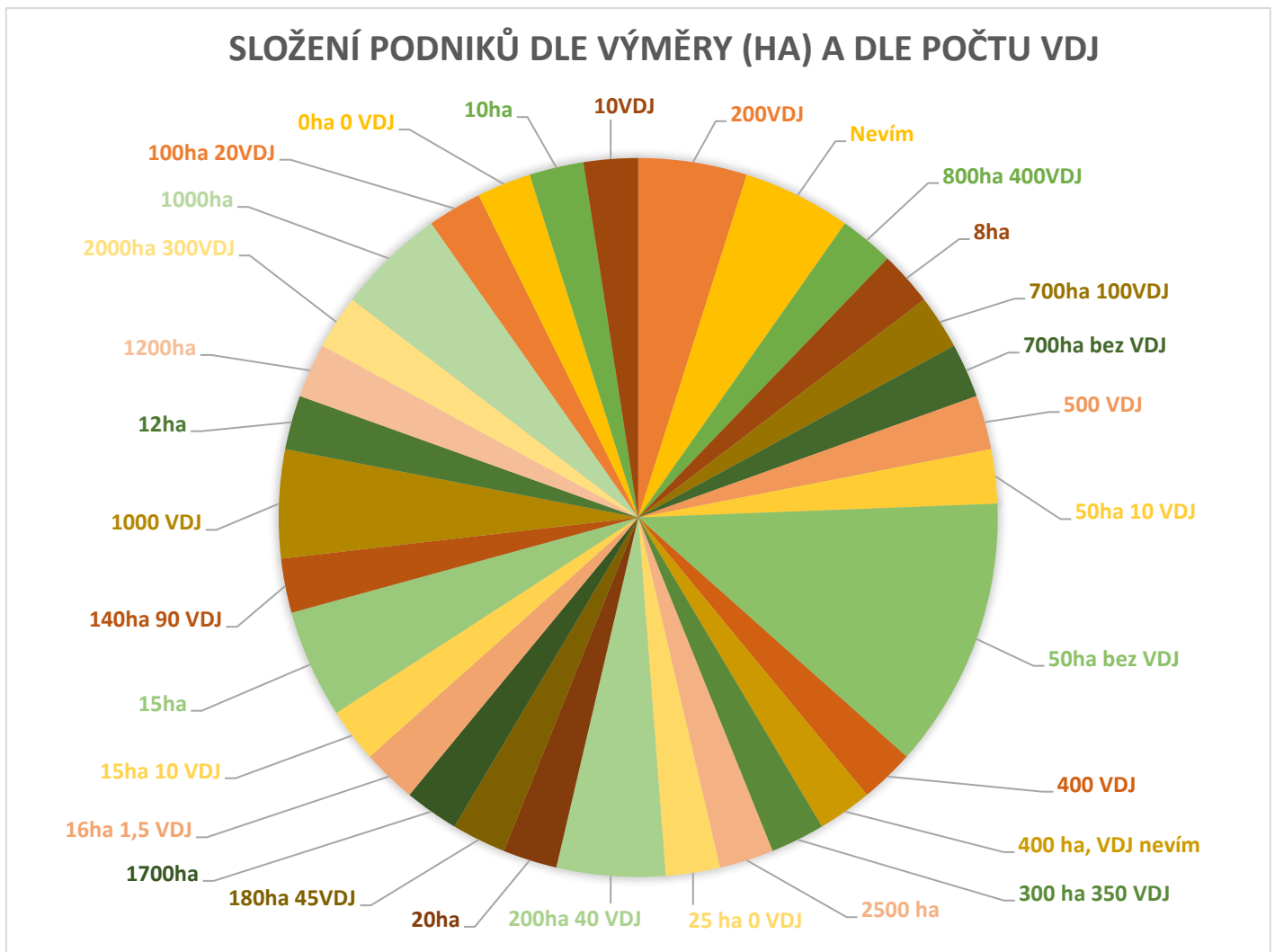
Vzdělanost vedoucího pracovníka podniků byla rozdělena taktéž na všechny možné stupně vzdělanosti v České republice. Nýbrž výsledek byl oproti zaměstnancům jiný. Zde je vidět vzestup vzdělanosti na vedoucích pozicích oproti pozicím řadovým. Nejvyšší zastoupení má sice opět vzdělání středoškolské s maturitou, ale poté následují poměrně vysoké hodnoty všech vysokoškolských variant.

(Graf č. 5 – Převládající vzdělanost vedoucího pracovníka podniků, Zdroj: vlastní)

Otázka č. 6: Na kolika hektarech hospodaří Váš podnik a kolik má VDJ?

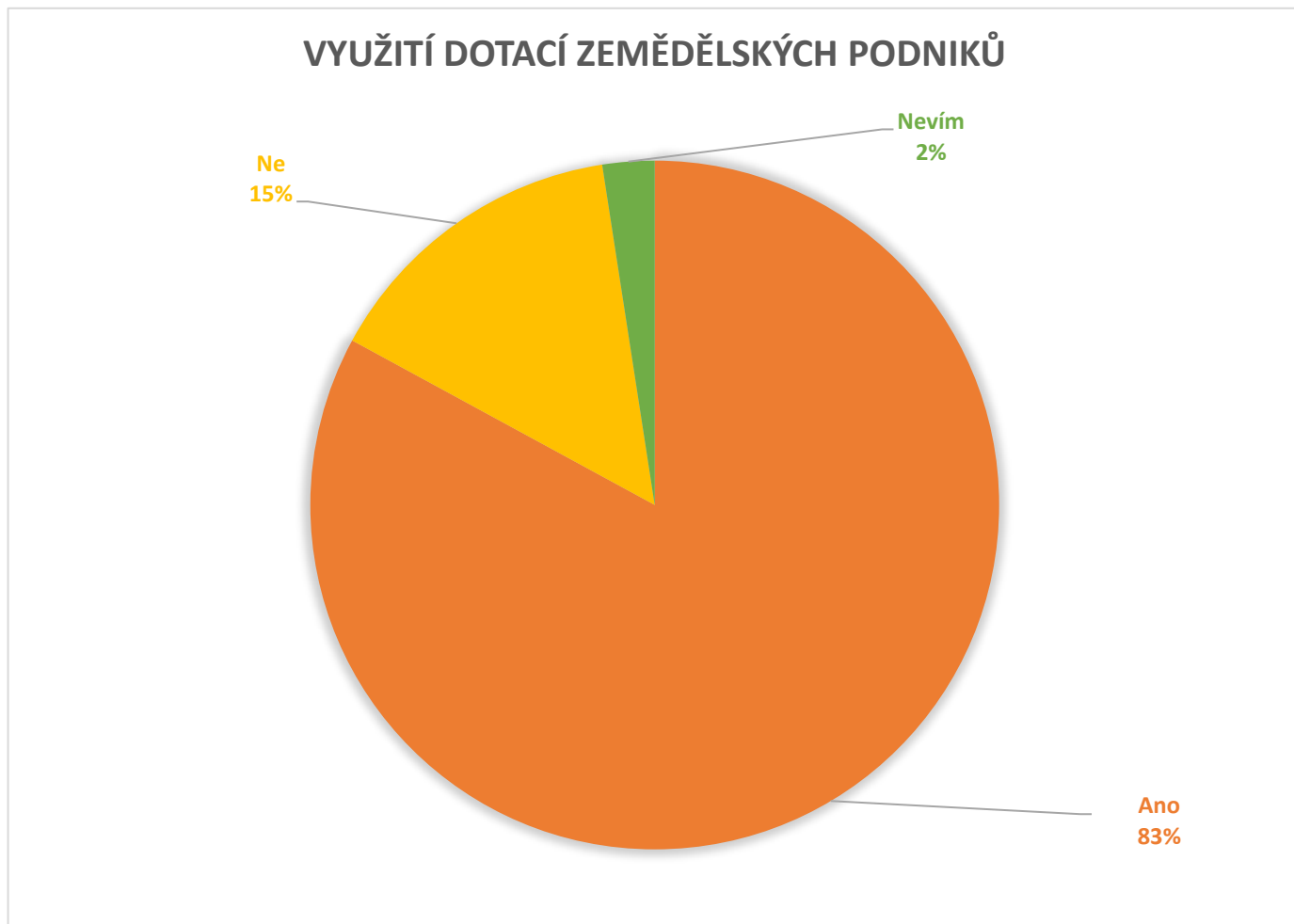
Otázka na složení podniku dle výměry v hektarech a dle počtu VDJ byla v dotazníku jako rozepisovací odpověď. Vzhledem k tomu, že některé podniky hospodaří bez zvířat, některé naopak nemají rostlinnou výrobu a některé podniky to kombinují, vzniklo velmi široké spektrum odpovědí. Na grafu je velmi hezky vyobrazena pestrost a různorodost zemědělských podniků v České republice.

(Graf č. 6 – Složení podniků dle výměry (ha) a dle počtu VDJ, Zdroj: vlastní)

Otázka č. 7: Využil někdy podnik, ve kterém pracujete nějakou dotaci?

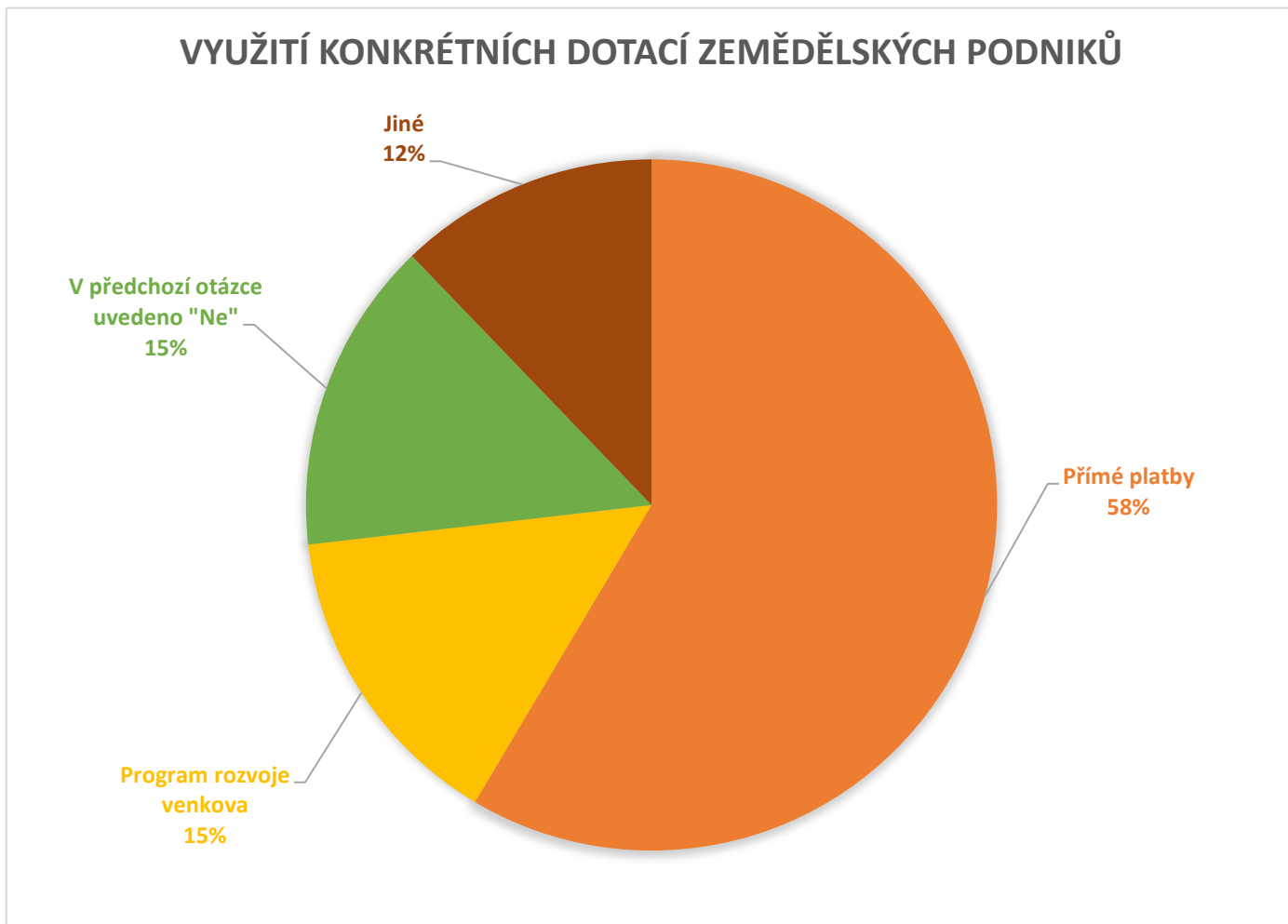
Využití dotací v zemědělských podnicích bylo rozděleno na kladnou a zápornou odpověď, která byla doplněna o odpověď, při které by respondent nevěděl. Z grafu lze vyčíst, že naprosto jednoznačně převládá kladná odpověď.

(Graf č. 7 – Využití dotací zemědělských podniků, Zdroj: vlastní)

Otázka č. 8: Pokud využil, tak jaké?

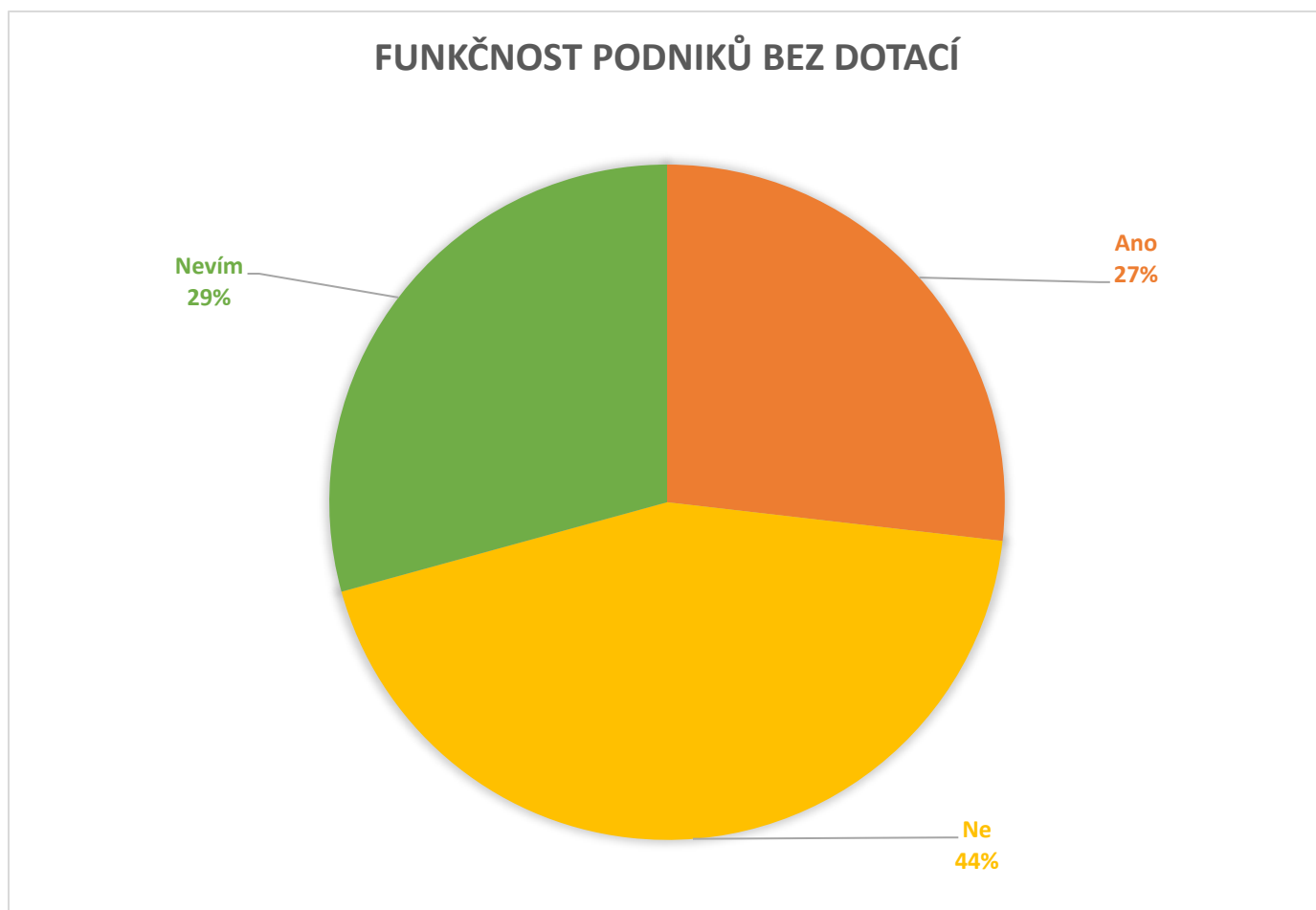
Využití konkrétních dotací podniků bylo rozděleno na základní formy dotací, které jsou dostupné v České republice. Dle grafu je patrné, že podniky nejvíce využívají Přímé platby, Program rozvoje venkova má stejnou hodnotu, jako podniky, které dotace nevyužily.

(Graf č. 8 – Využití konkrétních dotací zemědělských podniků, Zdroj: vlastní)

Otázka č. 9: Myslíte si, že podnik, ve kterém pracujete by byl schopný fungovat a vydělávat i bez dotací?

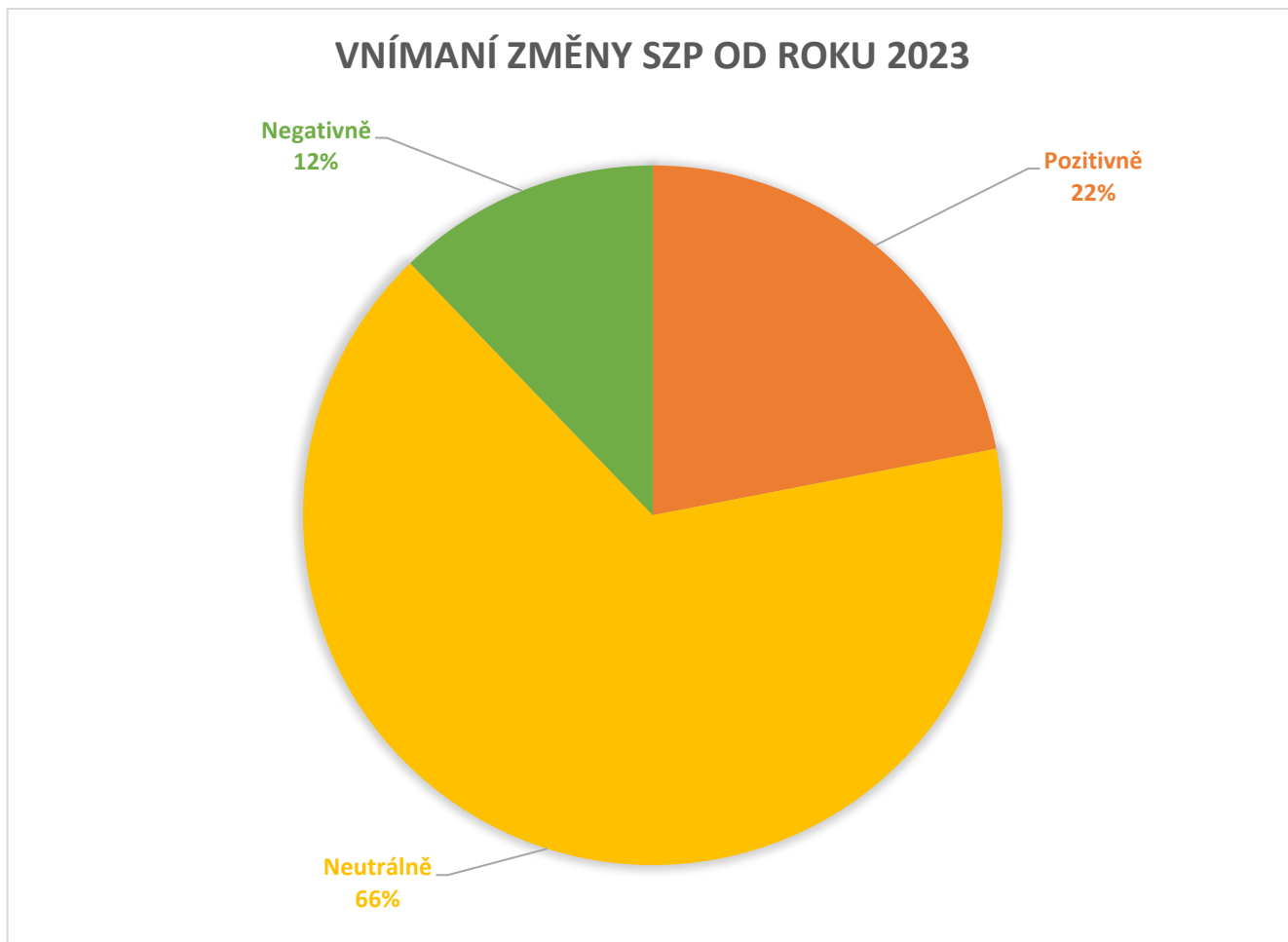
Funkčnost podniků bez dotací byla rozdělena na kladnou a zápornou odpověď, doplněná o odpověď, kdy by respondent nevěděl. Z grafu je patrné, že menší polovina podniků by bez dotací fungovat nemohla, zatímco podniky, co by bez dotací fungovali a odpověď, kdy respondent nevěděl, mají téměř shodné hodnoty.

(Graf č. 9 – Funkčnost podniků bez dotací, Zdroj: vlastní)

Otázka č. 10: Jak vnímáte změnu SZP od roku 2023?

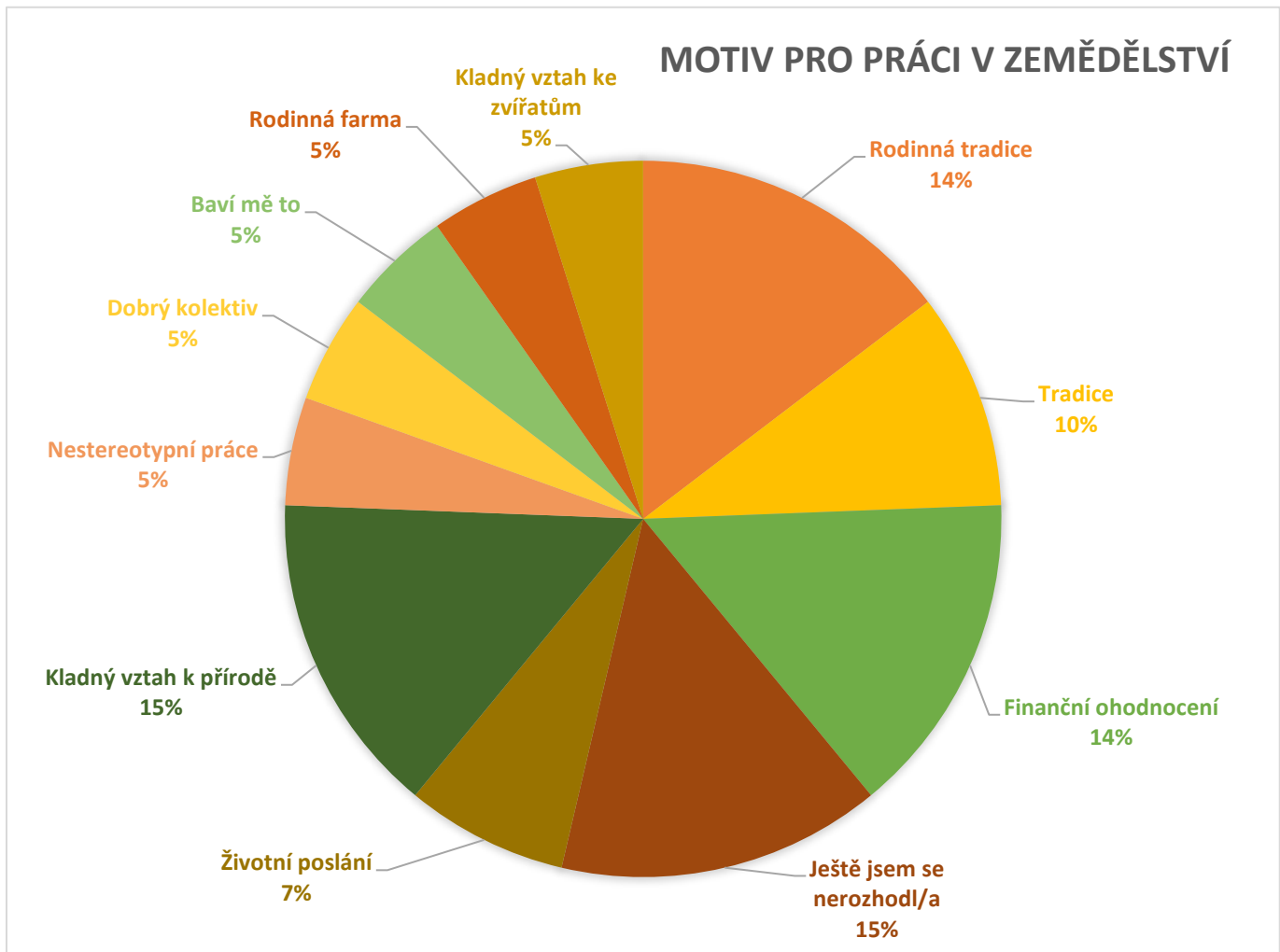
Vnímání změny SZP od roku 2023 bylo rozděleno na tři odpovědi. Respondent se mohl rozhodnout, zda vnímá změnu pozitivně či negativně a třetí možnost byla neutrální. Z grafu vyplývá, že většina respondentů vnímá změnu neutrálně, což může vypovídat o tom, že se jich to příliš netýká, téměř čtvrtina vnímá změnu pozitivně a silnější desetina negativně.

(Graf č. 10 – Vnímání změny SZP od roku 2023, Zdroj: vlastní)

Otázka č. 11: Proč jste se rozhodl/a pracovat v oboru zemědělství?

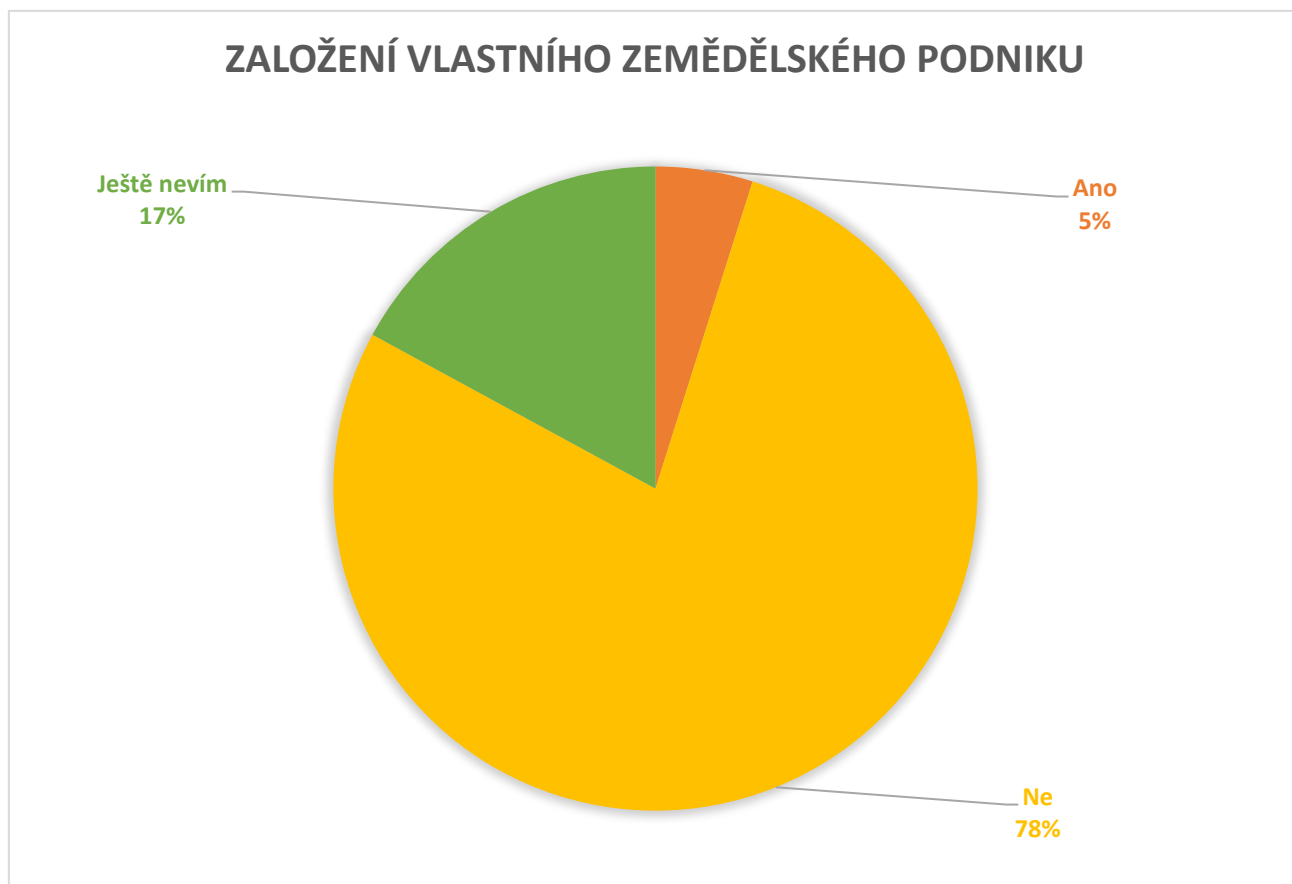
Otázka na motiv pro práci v zemědělství byla v dotazníku jako rozepisovací odpověď. Z grafu vyplývá velká různorodost, přičemž největší podíl má rodinná tradice nebo kladný vztah k přírodě. Stejně jako to, že spoustu respondentů se ještě nerozhodlo anebo se rozhodli kvůli dobrému finančnímu ohodnocení.

(Graf č. 11 – Motiv pro práci v zemědělství, Zdroj: vlastní)

Otázka č. 12: Plánujete po dostudování zkusit založit vlastní zemědělský podnik?

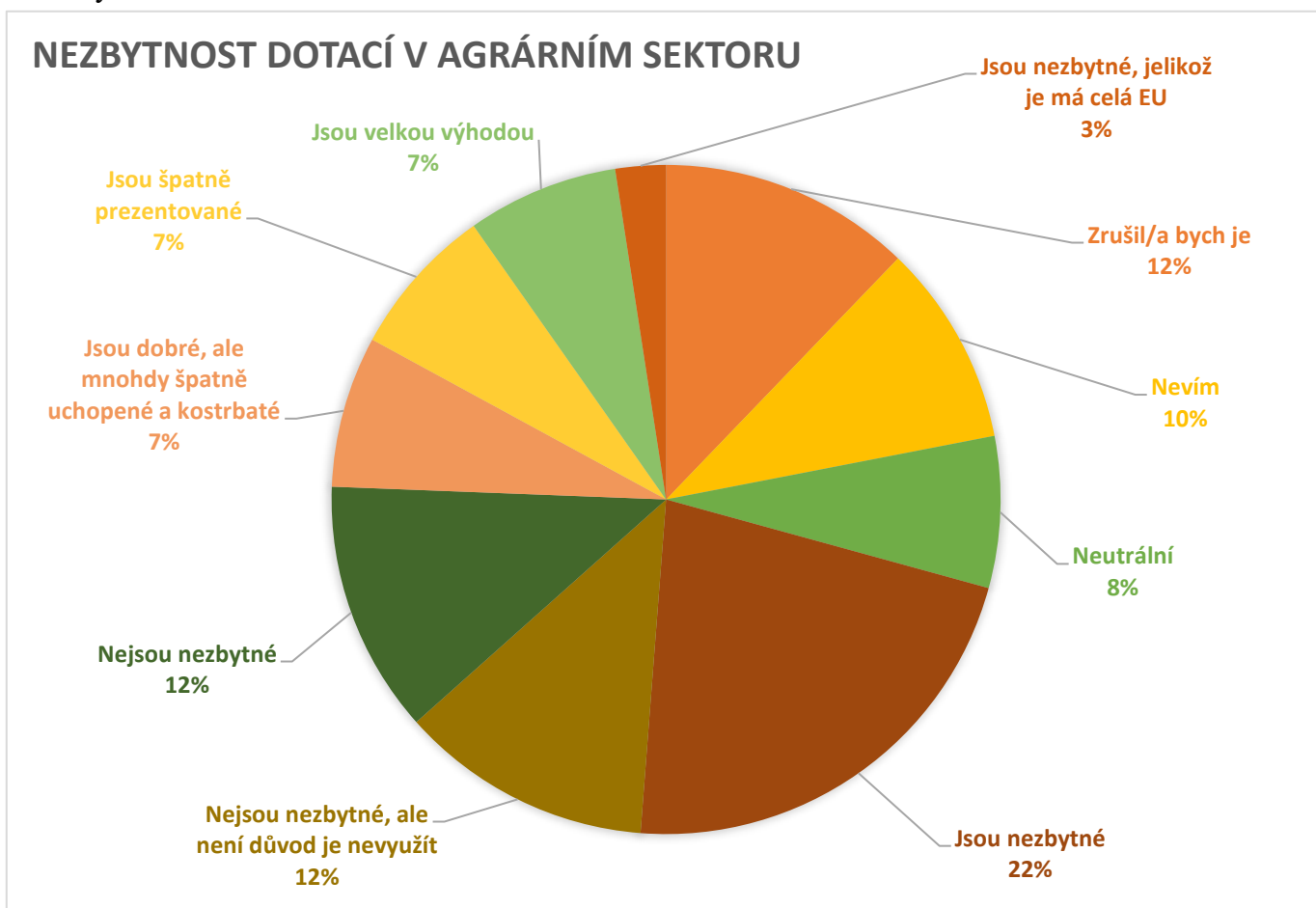
Otázka na založení vlastního zemědělského podniku byla rozdělena do tří odpovědí. Kladná, záporná a neutrální. Z grafu je patrné, že většina respondentů v plánu založit vlastní podnik nemá, což je pro obnovu agrárního sektoru vcelku znepokojující zpráva. Slabší čtvrtina respondentů neví a pouze pár procent z nich se rozhodlo pro založení podniku. Z toho vyplývá také skutečnost, že založit vlastní podnik není nic jednoduchého a je mnohem snazší se do nějakého funkčního zemědělského podniku připojit a třeba se v něm vypracovat na vedoucí pozici.

(Graf č. 12 – Založení vlastního zemědělského podniku, Zdroj: vlastní)

Otázka č. 13: Jaký je Váš všeobecný názor na dotace v ČR? Myslíte si, že jsou dotace nezbytnou součástí zemědělství?

Otázka na nezbytnost dotací v agrárním sektoru byla v dotazníku jako rozepisovací odpověď. Vzhledem k tomu, že tohle je velmi kontroverzní téma, projevilo se to i v grafu. Z grafu vyplývá velká různorodost názorů. Největší podíl zaujímá skutečnost, že dotace jsou nezbytné, několik respondentů ale vnímá i to, že nejsou nezbytné, ale není důvod je nevyužít. Stejný počet respondentů by ovšem dotace úplně zrušil a menší počet vnímá dotace neutrálně nebo se k nim nedokáže vyjádřit. V dotazníkovém šetření padly i odpovědi na špatnou prezentaci dotací a jejich zneužívání velkými podniky na úkor těch malých. V grafu je velmi názorně vyobrazena daná problematika, která nemá ani mezi zemědělci jednotný pohled a názory se velmi liší.

(Graf č. 13 – Nezbytnost dotací v agrárním sektoru, Zdroj: vlastní)

6 Diskuse

Výsledky dotazníkového průzkumu, který byl zaměřený na nezbytnost zemědělských dotací v České republice přesně nastiňují pohled na danou problematiku. V rozepisovacích odpovědích panovala velká odlišnost názorů, přičemž respondenti byli všichni jednak studenti zemědělského oboru a zároveň zaměstnanci zemědělského podniku. Když se nedokáže shodnout na problematice dotací vzdělaný zemědělec, je naprosto pochopitelné, že se na tom neshodne ani široká veřejnost. Dotace jsou jednoduše tak kontroverzním tématem, že na ně neexistuje jeden správný pohled. Navíc je agrární sektor velmi specifickým odvětvím a není v něm možné hospodařit pouze za účelem co nejvyššího zisku (Lupu 2020).

Z dotazníku vyplynulo několik názorů, které definovaly proč mají respondenti na dotace negativní pohled. Což potvrzuje i článek autorů Koo & Kennedy (2006), kteří naznačují poškozování obchodních toků právě díky dotacím. Jedním z hlavních argumentů respondentů bylo to, že dotace jsou vytvářeny primárně pro velké podniky, které dotace využívají na úkor malých podniků. S tím se ztotožňuje také článek autorů Staniszewski & Borychowski (2020), kteří zkoumali dopady SZP EU během období 2007-2017 a zjistili, že pozitivní vliv dotací se potvrdil pouze ve skupině největších podniků. Kryszak et al. (2021) zase došli k závěru, že největší rozdíl v obratu vlastního kapitálu a konkurenceschopnosti farem je mezi malými a středními podniky. Zároveň respondenti uváděli jako argument skutečnost, že administrativa dotací je pro malé podniky velmi náročná, a proto nemají šanci soupeřit s velkými podniky, které mají na dotace přímo najatého pracovníka nebo dokonce celé oddělení. To se shoduje s výzkumem Šimpachové-Pechrové et al. (2018), podle které je administrativa pro malé podniky příliš náročná. Dalo by se očekávat, že zemědělské dotace budou podporovat spíše menší podniky, přesto Evropská komise přiznává, že 20 % největších firem pobírá 80 % dotací určených na podporu příjmu, přičemž v České republice je to téměř 90 %. Z dotazníkového průzkumu ovšem také vyplynulo, že dotace využila velká většina podniků, ve kterých respondenti pracují. Z čehož vyplývá názor, který v dotazníku měl také poměrně hojné zastoupení a to, že sice dotace nejsou nezbytné, ale vlastně není důvod je nevyužívat, pakliže víme jak na to. Dotace jsou totiž dle některých respondentů značným ulehčením hospodaření podniku a bez nich by to pro některé podniky bylo až likvidační a nedokážou si to bez dotací vůbec představit.

Z dotazníku dále vyplývá skutečnost, že největší podíl podniků, ve kterých respondenti pracují se zabývá rostlinnou výrobou. Což odpovídá skutečnosti, že od konce minulého století se daří převážně zemědělcům rostlinné výroby (Aksoy 2004). Výnosnost roste a s ní i ceny výrobků, tím pádem se daří i podnikům a mají proto motivaci vyrábět více a tím vytvářet nové pracovní příležitosti. Na úkor růstu rostlinné výroby ale z logiky věci vyplývá, že bude upadat živočišná výroba, která v dotazníkovém průzkumu tvoří nejmenší podíl. S tím souhlasí i článek od autorů Mácová & Čermáková (2021), dle kterých za posledních 20 let klesl počet zemědělských podniků s živočišnou výrobou téměř na polovinu. Z uvedených důvodů pak tedy dává smysl, aby se dotační programy zaměřili více na živočišnou výrobu. Nýbrž proběhl výzkum Trnkové et al. (2012), kde autoři zkoumali zemědělské podniky živočišné výroby a

porovnávali podniky, které pobírali dotaci a ty které nikoliv. Výsledky zjistily, že podniky pobírající dotace vykazovaly v průměru o 22 % nižší produkci než podniky bez dotací.

Nejlepší variantou tak pravděpodobně bude kombinovat živočišnou a rostlinnou výrobu, jelikož se tyto odvětví vzájemně podporují (Náglová & Rudinskaya 2021).

Velmi znepokojivým zjištěním z dotazníku je skutečnost, že téměř žádný student magisterského oboru nechce po dokončení studia založit vlastní zemědělský podnik. To je pro agrární sektor, který musí projít v následujících letech generační obměnou velmi zdrcující zpráva. Společná zemědělská politika je dle mnohých respondentů vnímána neutrálně, což také není nikterak pozitivní informace. Záleží, zda je vnímána neutrálně jelikož se to respondentů netýká anebo třeba protože se SZP od roku 2023 nezaměřuje dostatečně na podporu mladých zemědělců, což by mohlo respondenty motivovat k založení vlastního podniku. Na druhou stranu mnoho respondentů se rozhodlo pro práci v zemědělství kvůli rodinné tradici, což znamená, že pravděpodobně převezmou jednou rodinný podnik, aniž by v dotazníku odpověděli kladně na založení vlastního. Vzhledem k odpovědím respondentů magisterského studia se o práci pravděpodobně bát nemusí, dle dotazníku totiž většina vedoucích pracovníků v zemědělských podnicích mají vysokoškolské vzdělání. To je samozřejmě také variantou pro práci v zemědělství, po studiu nastoupit na nějakou vedoucí pozici do agrárního sektoru, přičemž také respondent nezaloží vlastní podnik. Negativním faktorem je ovšem to, že většina vedoucích pracovníků spadá do kategorie 40-65 let, což po studiu pravděpodobně většina respondentů splňovat nebude. Nabízí se tedy varianta zkusit naplno využít veškerých dotací pro mladé zemědělce a přeci jen zkusit založit vlastní podnik. Dotační program pro mladé zemědělce spadá pod Přímé platby, což je dle dotazníkového šetření nejpočetnější skupina dotací, které zemědělské podniky v České republice využívají.

7 Závěr

- Cíl literární rešerše byl zpracován v plném rozsahu. Nejprve byly popsány instituce, které spravují agrární sektor České republiky a zároveň vydávají dotace konkrétním zemědělským podnikům. Dále bylo definováno, co musí člověk splnit pro podnikání v zemědělství a jaké náležitosti musí dodržet, aby měl nárok na dotaci. Rešerše se také zabývala konkrétními dotačními programy a historií i budoucností Společné zemědělské politiky. Bohužel při rešerši bylo zjištěno, že problémy Společné zemědělské politiky a dotací jsou téměř totožné jako byly před 10-15 lety a vlastně ani budoucí Společná zemědělská politika od roku 2023 je zcela neřeší. Práce se zaměřila i na mladé zemědělce a jejich podporu od státu, která je vzhledem k nutné generační obměně agrárního sektoru naprosto klíčová.
- Cíl praktické části byl taktéž zpracován v plném rozsahu. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že drtivá většina podniků využila v minulosti některého dotačního programu a převážně to byl dotační program Přímých plateb. Nicméně každý třetí respondent nepovažuje dotace za něco nezbytného a mnoho z nich na ně má negativní názor. Dotazník nastínil globální problém celé Evropské Unie, kdy většinu dotací pobírá malé množství velkých podniků, zatímco malé podniky považují administrativu dotací za velmi náročnou. Proti tomuto by měl do budoucna bojovat stát, který by měl mít a dle ministra zemědělství má za cíl určitou edukaci malých podniků v dotačním systému. Zároveň by se měl snažit jim více ulehčit administrativu a nabídnout poradenství v této oblasti, aby dotace skutečně začaly plnit svůj účel. Z dotazníku také vyplynula skutečnost, že mladí zemědělci nemají v plánu založit vlastní zemědělský podnik, což není pozitivní informace. Právě motivace a podpora mladých zemědělců by měla být hlavním cílem budoucí Společné zemědělské politiky, která by měla kromě ochrany životního prostředí a ekologického zemědělství, klást také větší důraz na rozvoj venkova a osidlování zemědělských oblastí mladými lidmi.

8 Literatura

1. Aksoy MA. 2004. Global agricultural trade policies. 37-53 in Aksoy MA, editor. *Global Agricultural Trade and Developing Countries*. World Bank, Washington DC.
2. Anderson K, Martin W, Mensbrugge DVD. 2006. Impact of Global Trade and Subsidy Policies on Developing Country Trade. *Journal of World Trade* **40(5)**: 945-968.
3. Berkowitz SA, Curran N, Hoeffler S, Henderson R, Price A, Ng SW. 2021. Association of a Fruit and Vegetable Subsidy Program With Food Purchases by Individuals With Low Income in the US. *JAMA Network Open* 4: e2120377– e2120377.
4. Czyzewski B, Smedzik-Ambrozy K. 2017. The regional structure of the CAP subsidies and the factor productivity in agriculture in the EU 28. *Agricultural Economics – Czech* 63:149–163.
5. Čížek M, Mimra M, Kavka M, Humpál J. 2019. Analysis of economic risk in potatoes cultivation. *Agric. Econ. – Czech*, 65: 331-339.
6. Damohorský M, et al. 2021. *Zemědělské právo*. Eva Rozkotová Publishing, Beroun.
7. European Commission. 2017. *An Overview of Subsidy Disclosure Practices In EU Member States*. European Commission – Competition (kd0617273) DOI: 10.2763/266725
8. Fuchs K. 2003. *Základy ekonomie*. Ekopress, Praha.
9. Galanopoulos K, Abas Z, Laga V, Hatziminaoglou I, Boyazoglu J. 2011. The technical efficiency of transhumance sheep and goat farms and the effect of EU subsidies: Do small farms benefit more than large farms? *Small Ruminant Research* 100: 1-7.
10. Grant W. 2010. *Policy Instruments in the Common Agricultural Policy*. *West European Politics* 33: 22–38. Routledge.
11. Harvey D. 2015. What does the history of the Common Agricultural Policy tell us? in: *Research Handbook on EU Agriculture Law*. Edward Elgar Publishing
12. Hine R. C., Ingersent K. A., Rayner A. J. 2016. The reform of the common agricultural policy. Springer. 12-24.
13. Holman R. 2005. *Ekonomie*. C.H. Beck, Praha.

14. Jelínek L, Foltýn I, Špička J, Ratinger T. 2010. Risk and Subsidies in Czech Agriculture – an ex-ante Analysis of Farmers' Decision-making. *Agris on-line Papers in Economics and Informatics* 4:3-10.
15. Kabourková K, Stuchlý J. 2019. Structural Development of Utilised Agricultural Area in EU Countries Subsidy Policy of the Czech Republic. *Littera Scripta* 12(2):161-177.
16. Kabrda J, Jančák V. 2007. Vliv vybraných politických a institucionálních faktorů na české zemědělství a krajinu. *Geografie* 112: 48-60
17. Kazukauskas A, Newman C, Sauer J. 2014. The impact of decoupled subsidies on productivity in agriculture: a cross-country analysis using microdata. *Agricultural Economics* 45:327–336.
18. Koo WW, Kennedy LP. 2006. The Impact of Agricultural Subsidies on Global Welfare: *American Journal of Agricultural Economics* 88:1219-1226.
19. Kotyza P, Slaboch J. 2014. Food Self Sufficiency in Selected Crops in the Czech Republic and Poland. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis* 62: 1329–1341.
20. Kožar M, Kempen M, Britz W, Erjavec E. 2012. Flattening and redistribution of the CAP direct payments for the EU27 regions. *Agricultural Economics*. 58: 443–453.
21. Kroupová Z, Malý M. 2010. Analýza nástrojů zemědělské dotační politiky: aplikace produkčních funkcí. *Politická ekonomie* 58:774-794.
22. Kryszak Ł, Guth M, Czyżewski B. (2021): Determinants of farm profitability in the EU regions. Does farm size matter? *Agric. Econ. – Czech*. 67: 90–100.
23. Landers A. 2000. *Farm Machinery: Selection, Investment and Management*. Farming Press.
24. Lososová J, Svoboda J. 2013. Changes in direct payments after 2013 in the Czech agrarian sector. *Acta Univ. Agric. Silv. Mendel. Brun* 61: 393-404
25. Lupu GV. 2020. Evolution of the Common Agricultural Policy in Romania between 2014-2020. *Scientific Papers. Series "Management, Economic Engineering in Agriculture and rural development"* 20: 295-302.
26. Mácová M, Čermáková K. 2021. Zemědělských subjektů ubylo, ty zbývající se zvětšily. *Statistika&My* 11:26-29
27. Marković K, Njegovan Z, Pejanovic R. 2012. Former and future reforms of Common Agricultural Policy of the European Union. *Economics of Agriculture* 59: 483–497.

28. Matulová K, Čechura L. 2016. Technological heterogeneity, technical efficiency and subsidies in Czech agriculture. *Journal of Central European Agriculture* 17:447-466.
29. Minviel JJ, Latruffe L. 2017. Effect of public subsidies on farm technical efficiency: a meta-analysis of empirical results. *Applied Economics* 49:213-226.
30. Náglová Z, Rudinskaya T. 2021. Factors Influencing Technical Efficiency in the EU Dairy Farms. *Agriculture* 11: 1114
31. Novák J, Kočiščíková P, Novotný L. 2007. Zakládání podniku a investování. *Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Ostrava.*
32. Opatrný M. 2020. The Impact of EU Accession on Farm Production in the Czech Republic: A Synthetic Control Method Approach. *Finance a úvěr-Czech Journal of Economics and Finance* 70:281-307.
33. Pavlák M, Novotný J, Vacek J. 2017. *Základy podnikání. Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta ekonomická, Katedra podnikové ekonomiky a managementu, Plzeň.*
34. Pe'er Guy et al. 2019. A greener path for the EU Common Agricultural Policy. *Science* 365: 449–451. American Association for the Advancement of Science.
35. Pechrová M. 2015. Impact of the Rural Development Programme Subsidies on the farms' inefficiency and efficiency. *Agricultural Economics – Czech* 61:197–204.
36. Pletichová, D, Gebeltová Z. 2015. Evaluation of the Effect of Subsidies on the Production Capability of Land in Selected Regions of the Czech Republic. *AGRIS online Papers in Economics and Informatics* 7: 111–122.
37. Potopová V, Lhotka O, Možný M, Musiolková M. 2021. Vulnerability of hop-yields due to compound drought and heat events over European key-hop regions. *International Journal of Climatology* 41: E2136–E2158. John Wiley & Sons, Ltd.
38. Rizov M, Pokrivcak J, Ciaian P. 2013. CAP Subsidies and Productivity of the EU Farms. *Journal of Agricultural Economics* 64:537–557.
39. Ron A, Sparvoli F, Pueyo J, Bazile D. 2017. Editorial: Protein Crops: Food and Feed for the Future. *Frontiers in Plant Science* 8: 105.
40. Rumanovská L. 2016. Impact of EU Common Agricultural Policy 2014-2020 implementation on agriculture in Slovak Republic. *Scientific Papers. Series "Management, Economic Engineering in Agriculture and rural development"* 16: 459–466
41. Salachová B. 2012. *Právo v podnikání. Key Publishing s. r. o., Ostrava.*

42. Samuelson PA, Nordhaus WD. 2007. *Ekonomie*. NS Svoboda, Praha.
43. Saraceno E. 2003. Rural development policies and the second pillar of the common agricultural policy. Pages 197–222 *Policy vision for sustainable rural economies in an enlarged Europe*. ARL – Akademie für Raumentwicklung in der LeibnizGemeinschaft.
44. Sarker R, Jayasinghe S. 2007. Regional Trade Agreements and Trade in Agri-food Products: Evidence for the European Union from Gravity Modeling Using Disaggregated Data. *Agricultural Economics* 37: 93–104
45. Simonović Z, Momirović D. 2014. Analysis of EU Common Agricultural Policy. Pages 1127-1144. In: *International Scientific Meeting Sustainable agriculture and rural development in terms of the Republic of Serbia strategic goals realization within the Danube region: rural development and (un)limited resources*. Institute of Agricultural Economics. Belgrade.
46. Springmann M, Freund F. 2022. Options for reforming agricultural subsidies from health, climate, and economic perspectives. *Nature Communications* 13: 82
47. Srpová J, et al. 2010. *Základy podnikání: teoretické poznatky, příklady a zkušenosti českých podnikatelů*. Grada Publishing a.s., Praha
48. Staniszewski J, Borychowski M. 2020. The impact of the subsidies on efficiency of different sized farms. Case study of the Common Agricultural Policy of the European Union. *Agricultural Economics – Czech* 66:373–380.
49. Stiglitz J. 1997. *Ekonomie veřejného sektoru*. Grada, Praha.
50. Střeleček F., Zdeněk R., Lososová J. 2009. Comparison of agricultural subsidies in the Czech Republic and in the selected states of the European Union. *Agric. Econ. – Czech* 55:519-533.
51. Šimpachová Pechrová M, Šimpach O, Medonos T, Spěšná D, Delín M. 2018. What Are the Motivation and Barriers of Young Farmers to Enter the Sector? *Agris on-line Papers in Economics and Informatics* 10: 79–87.
52. Trnková G, Malá Z, Vasilenko A. 2012. Analysis of the Effects of Subsidies on the Economic Behavior of Agricultural Businesses Focusing on Animal Production. *Agris on-line Papers in Economics and Informatics* 4:115-126.

53. Was A, Malak Rawlikowska A, Majewski E. 2018. The new delivery model of the Common Agricultural Policy after 2020 – Challenges for Poland. *Problems of Agricultural Economics* 357: 33–59.
54. Westhoek H, Zeijts H, Witmer M, van den Berg M, Overmars K, Esch S, van der Bilt W. 2012. Greening the CAP: An analysis of the effects of the European Commission's proposals for the Common Agricultural Policy 2014–2020.

Internetové zdroje:

1. Businessinfo.cz, Available from <https://www.businessinfo.cz/navody/historie-spolecne-zemedelske-politiky/> (accessed April, 2023).
2. Český úřad zeměměřický a katastrální. Available from <https://www.cuzk.cz/Urady/Cesky-urad-zememericky-a-katastralni/Cesky-urad-zememericky-a-katastralni.aspx> (accessed April, 2023).
3. eAGRI. Available from <https://eagri.cz/public/web/mze/> (accessed April, 2023).
4. European E-justice. Land registers in EU countries. Available from https://e-justice.europa.eu/content_land_registers_in_member_states-109-cz-en.do?member=1 (accessed April, 2023).
5. Státní zemědělský intervenční fond. Available from <https://www.szif.cz/cs> (accessed April, 2023).

9 Seznam použitých grafů

Grafy:

Graf č. 1: Zemědělské oblasti podniků

Graf č. 2: Počet zaměstnanců podniků

Graf č. 3: Převládající vzdělanost zaměstnanců podniků

Graf č. 4: Věková skupina vedoucího pracovníka podniků

Graf č. 5: Převládající vzdělanost vedoucího pracovníka podniků

Graf č. 6: Složení podniků dle výměry (ha) a dle počtu VDJ

Graf č. 7: Využití dotací zemědělských podniků

Graf č. 8: Využití konkrétních dotací zemědělských podniků

Graf č. 9: Funkčnost podniků bez dotací

Graf č. 10: Vnímání změny SZP od roku 2023

Graf č. 11: Motiv pro práci v zemědělství

Graf č. 12: Založení vlastního zemědělského podniku

Graf č. 13: Nezbytnost dotací v agrárním sektoru

